
De l'abandonament educatiu a les oportunitats per a tothom

XXXI Jornada de reflexió del Consell d'Educació de
Catalunya

Novembre 2024

Generalitat de Catalunya
Consell d'Educació de Catalunya

Aquest document està subjecte a una llicència Reconeixement 4.0 de Creative Commons.

Se'n permet la reproducció, la distribució, la comunicació pública i la transformació per generar una obra derivada, sense cap restricció sempre que se'n citi el titular dels drets.

La llicència completa es pot consultar a <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

© Generalitat de Catalunya

Departament d'Educació i Formació Professional

Elaboració: Consell d'Educació de Catalunya

Edició: Gabinet Tècnic

1a edició: novembre de 2024

Índex

Introducció.....	6
Grup de Treball Vida.....	10
Memòria dels treballs portats a terme	11
Composició.....	12
Membres.....	13
Objectius del Grup de Treball Vida.....	15
Sessions del Grup de Treball Vida	16
Aportacions del Grup de Treball Vida.....	18
Aina Tarabini-Castellani i Clemente. AEP: naturalesa, trajectòries, dimensions, dades actualitzades, context europeu	18
Roser Cervera i Giralt. Dades, política i polítiques del Departament d'Educació sobre AEP: prevenció, transició i postobligatòria.	20
Begonya Gasch Yagüe. L'experiència dels joves en situació d'absentisme i AEP i els seus perfils.....	21
Joan Maria Girona i Modest Jou González. La veu dels docents i la direcció de centre en la lluita contra l'AEP.	22
Patricia Olmos Rueda. Estratègies de prevenció.....	23
Maribel Garcia Gràcia. Estratègies de transició.	24
Sònia Santamans i Jornet i Jordi Valldeoriola Roquet. Estratègies a l'educació postobligatòria.	26
Alejandro Montes Ruiz. El rol del territori. Experiències innovadores per a l'èxit educatiu de tot l'alumnat des del territori.....	27
XXXI Jornada de reflexió “De l'abandonament educatiu a les oportunitats per a tothom”	29
Benvinguda a la Jornada	30
Ponència marc: “Abandonament escolar prematur: causes i conseqüències en el context europeu i a Catalunya. Actuacions per a la prevenció”.....	32
Taula rodona: “Millorar les transicions cap a l'educació postobligatòria i les noves oportunitats”	34

Taula rodona: “Abandonament escolar prematur (AEP) i experiències de les persones joves”	38
Cloenda del matí.....	41
Presentació d’experiències	42
Pla Educatiu d’Entorn del Servei Educatiu VOC VII i Ajuntaments de Badia i Barberà del Vallès: Desafecció, absentisme i AEP	42
Institut Montilivi, de Girona: Itineraris formatius, una oportunitat formativa i professionalitzadora per a alumnes amb discapacitat intel·lectual	42
Consorci d’Educació de Barcelona: Formació per a orientadors i orientadores d’ESO i batxillerat: descoberta d’àmbits professionals i itineraris formatius	43
Escola de Noves Oportunitats Albir, d’Osona: Escola de Noves Oportunitats Albir, un projecte d’escola comarcal en xarxa a Osona	44
Ajuntament de Viladecans: Missió Abandonament Escolar Zero.....	44
Institut Francesc Vidal i Barraquer, de Tarragona: Servei d’Atenció Psicopedagògica a l’Estudiant (SAPE).....	45
Ajuntament de la Garriga: Projecte ACADA la Garriga	45
Escola la Mercè, de Tortosa: La Mercè, una escola oberta, inclusiva i participativa	46
Escoles FEDAC: El BATpro, una experiència per afavorir la continuïtat escolar i la recerca del talent personal	46
Consorci d’Educació de Barcelona: L’aula d’acollida accelerada	47
Fundació Jaume Bofill i Ajuntament de Martorell: Mentora, una resposta coordinada i local a un repte de país	47
ICEM Pallars, Pallars Jussà: Ensenyaments esportius, una alternativa per a la comunitat formativa	48
Centre Educatiu Esclat Bellvitge, de l’Hospitalet de Llobregat: La unitat d’escolarització compartida	48
Escola Camins, de Banyoles: Escola i família	49
Tancament.....	50
Participació en la Jornada.....	51
Breu diagnosi de l’abandonament escolar prematur	55
Propostes	63
Consideracions generals	64
Mesures de la dimensió política i de governança.....	67
Mesures en la dimensió institucional.....	70

Mesures en la dimensió subjectiva i de trajectòria vital	75
Mesures de fora del sistema educatiu.....	77
Vincles amb altres espais de noves oportunitats contra l'AEP	79
Referències	80
Sigles.....	83
Agraïments	86

Introducció

L'abandonament escolar prematur (AEP) és un dels temes clau en l'agenda catalana i europea. En el context català, malgrat haver-ne reduït notablement les xifres en les darreres dècades, des d'un 32,9 % l'any 2008 a un 14 % l'any 2023, el nombre de joves poc qualificats continua sent elevat en la comparativa amb la mitjana europea, que se situa en un 9,7 % l'any 2022.

Un dels objectius estratègics del programa Europa 2030 establí que la taxa d'AEP no superés en cap país membre el 9 %, un objectiu que a Catalunya encara s'ha d'assolir. En el conjunt de l'Estat, només quatre comunitats han assolit aquest percentatge: el País Basc, Navarra, Cantàbria i Castella i Lleó.

L'AEP preocupa els membres de la comunitat educativa, des de les administracions fins als agents d'educació, el jovent i les famílies, i constitueix el principal repte educatiu del nostre país. Es tracta d'un fenomen que qüestiona l'eficàcia de les actuacions educatives en tots els àmbits.

Aquestes preocupacions són les que han portat enguany el Consell d'Educació de Catalunya (CEC) a dedicar la seva Jornada de reflexió anual a l'abandonament educatiu i a les oportunitats de continuïtat formativa al llarg i ample de la vida.

En general, l'AEP comprèn la proporció de persones entre 18 i 24 anys que no segueixen uns estudis reglats i que no han assolit cap titulació acadèmica a més de l'educació secundària obligatòria (ESO). Entenent l'educació des d'una perspectiva àmplia, es pot dir que hi ha un conjunt múltiple de factors que expliquen les causes del fenomen i això justifica que s'hi faci referència en clau d'abandonament educatiu, més que d'abandonament escolar.

No es tracta d'abordar l'abandonament fruit de la causalitat d'un únic indicador, sinó d'observar detingudament la multiplicitat de factors que afecten el desenvolupament integral d'un infant o jove, és a dir, les condicions contextuais en què es troba afavoreixen en major o menor mesura l'assoliment d'èxits o la suma de frustracions que el portaran a abandonar. Cal tractar, doncs, l'abandonament des d'un punt de vista multidimensional que

engloba la interacció de factors de caràcter escolar, individual i personal alhora que estructural, social i sistèmic.

De la mateixa manera, cal observar el caràcter processual i acumulatiu del fenomen. Si bé la recerca ha mostrat la importància d'oferir oportunitats educatives dins d'un marc d'equitat en educació infantil i primària per les repercussions que aquestes etapes tenen en les oportunitats d'èxit en la continuïtat formativa, cal analitzar amb detall els factors clau que poden esdevenir la gènesi del que acabarà desembocant en abandonament en etapes posteriors.

La transició entre les diferents etapes educatives es planteja sempre com un moment d'alta intensitat vivencial per als infants i joves que la viuen, per a les seves famílies i per als agents educatius implicats. L'encert en un bon acompanyament durant aquesta transició és tan important com les mesures que es duguin a terme per acompanyar joves i famílies al llarg de cada etapa educativa. La mirada oberta i l'acompanyament proper dels adults de referència davant de les realitats calidoscòpiques del jovent d'avui des dels àmbits educatius, familiars i de context, amb l'ajust de la resposta educativa a les seves necessitats, també seran considerats elements clau per a la reducció dels índexs d'abandonament educatiu. El vincle, l'escolta i el suport emocional i psicològic proper esdevenen factors d'èxit en l'acompanyament dels joves en general i dels joves en situació de vulnerabilitat en particular. L'orientació educativa i l'orientació acadèmica prenen una importància cabdal en el procés d'assessorament i formació dels joves per tal de fer-los coneixedors tant de la globalitat d'oportunitats i itineraris formatius que el sistema educatiu català posa a la seva disposició com l'ajust entre els seus interessos i competències amb els paràmetres que defineixen el perfil de cada professió i les necessitats del mercat laboral actual i de futur.

La XXXI Jornada anual del CEC té per objectiu oferir l'oportunitat de compartir un temps i un espai amb els participants que permetin analitzar i contrastar els diferents factors referenciats que incideixen en l'abandonament educatiu juvenil.

Per assolir l'objectiu europeu del 10 % d'abandonament en els propers anys, cal establir les bases que permetran dissenyar estratègies de prevenció i acordar les propostes de millora per implementar les mesures pertinents. Els ponents de les diferents taules aporten les dades del que sabem fins ara fruit de la cerca i dels darrers estudis fets per investigadors punters de les universitats catalanes, a més de l'experiència acumulada i el coneixement dels professionals de l'àmbit educatiu vinculat a l'acompanyament d'infants i joves. El contrapunt el posen els joves que exposen les seves experiències i trajectòries al llarg del seu recorregut recent en l'àmbit formatiu.

Grup de Treball Vida

Memòria dels treballs portats a terme

En les sessions inicials es parla sobre el tema que s'ha de debatre en la Jornada i s'acorda un enfocament des de l'abandonament educatiu, no tan sols escolar, fent atenció a la continuïtat formativa de les persones al llarg de la vida. Es pren la darrera paraula, vida, com a referència per designar el nom del grup i per això s'anomena Grup de Treball Vida.

Al llarg del curs 23-24, aquest Grup de Treball s'orienta a analitzar i fer propostes per a l'èxit escolar de tot l'alumnat, amb especial atenció al fenomen de l'AEP. Com és sabut, l'abandonament abasta la població entre 18 i 24 anys que no ha obtingut cap certificació oficial postobligatòria. Aquesta realitat, que afecta de manera desigual els diferents col·lectius, es dona sobretot en l'alumnat de classe treballadora i amb progenitors d'origen estranger. L'abandonament de l'escolaritat per part dels joves, que sovint també està relacionat amb un abandonament dels joves per part del sistema educatiu, encara és massa present, ja que afecta el 14 % del jovent i li comporta menys oportunitats educatives, personals i professionals, a curt, mitjà i llarg termini.

Per aquesta transcendència personal i social del fenomen, el CEC va decidir constituir un grup de treball específic que, per mitjà de la Jornada de reflexió anual que va tenir lloc el 2 de març a l'Hospitalet de Llobregat i de la dinàmica mensual de sessions amb especialistes sobre el tema, ha tingut per objectiu aportar propostes de millora. Aquestes propostes parteixen d'un diagnòstic sòlid fet en diferents àmbits: dades de país, experiències de docents i alumnat, rol de les famílies i la comunitat, resultats de propostes ja engegades, com ara la diversificació curricular, l'orientació i les escoles de noves oportunitats, i volen esdevenir un full de ruta per al Departament d'Educació i Formació Professional pel que fa a les actuacions per reduir aquest fenomen a realitat testimonial. Es tracta que tot l'alumnat de Catalunya assoleixi, com a mínim, una graduació postobligatòria i tingui sempre el desig de continuar formant-se tant en la dimensió personal com en la social i la professional.

Composició

El Grup de Treball Vida ha estat compost per 25 membres del CEC que el mes de juny de 2023 van manifestar la voluntat de participar-hi per contribuir a concretar l'estructura de la Jornada i assistir a les reunions. Ha estat presidit per Núria Larroya Gordo, membre del CEC en representació del moviments de renovació pedagògica i presidenta de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya (FMRPC). També ha comptat amb la col·laboració de Jordi Collet Sabaté, professor titular de Sociologia de l'Educació de la Universitat de Vic (UVic).

També formen part d'aquest Grup de Treball persones en representació dels diferents sectors de la comunitat educativa, com ara l'Administració educativa, l'Institut d'Estudis Catalans, Foment del Treball, representants sindicals del professorat, titulars de centres privats, representants del sector famílies, tècnics docents assessors de la Diputació de Barcelona, universitats, la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya, personalitats de reconegut prestigi en l'àmbit educatiu i l'equip tècnic de la secretaria del CEC.

El Grup de Treball Vida es troba en sessions de dues hores al llarg de tot el curs. Entre el juny i el setembre es fan tres sessions per concretar l'estructura de la Jornada i des del mes d'octubre fins al juny es fa una sessió mensual amb contingut relacionat amb el tema de la Jornada. S'hi conviden experts i després s'obre un torn d'intervencions amb els participants en la sessió.

Del que es desprèn d'aquestes sessions i del recull de les aportacions de la Jornada, se n'elabora l'informe final amb propostes de millora per ser elevades a la consellera d'Educació i Formació Professional.

Membres

Neus Agut Horna. Secretària del CEC.

Natalia Noemí Baldan. Foment del Treball.

Xavier Besalú Costa. Institut d'Estudis Catalans.

Marcel·lina Bosch i Costa. Diputació de Barcelona.

Marta Carranza Gil-Dolz del Castellar. Consell d'Educació de Barcelona.

Jordi Collet Sabaté. UVic.

Xavier Diez Rodríguez. USTEC-STES.

M. Teresa Fons Aumedes. Consell Escolar Territorial (CET) del Vallès Occidental.

Pere Forga Visa. USOC.

Jordi Giménez Manent. FAPAES.

Núria Larroya Gordo. FMRPC.

Assuès López Orleans. aFFaC.

Núria Martín Guillaumes. Administració educativa.

Àngel Marzo Guarinos. FMRPC.

M. Desamparados Moreno Fabregat. APSEC.

Sílvia Ortiz Heredia. CET del Barcelonès.

Òscar Pascual Sorribes. Diputació de Barcelona.

Josep Manuel Prats Moreno. FAPEL.

Coral Regí Rodríguez. Personalitat de prestigi reconegut.

Verònica Robles Moreno. aFFaC.

Pilar Rodríguez Forn. CET del Penedès.

Marta Torres Caixàs. Secretaria del CEC.

Claudi Vidal Gimbert. CET de Lleida

Rosa Maria Villaró Pla. CCOO

Jesús Vinyes i Cirera. President del CEC

Objectius del Grup de Treball Vida

- Oferir un espai de debat per concretar el disseny de la XXXI Jornada de reflexió del CEC prenent com a títol “De l’abandonament educatiu a les oportunitats per a tothom”.
- Establir l’estructura, els continguts i els ponents de la XXXI Jornada de reflexió, el calendari i els convidats i convidades de les sessions del Grup de Treball.
- Dinamitzar el debat i la reflexió al voltant dels temes vinculats a l’abandonament educatiu a partir de tres grans blocs: la prevenció, les transicions i l’orientació i l’acompanyament en la postobligatòria.
- Analitzar les diferents ponències de la Jornada i les aportacions al Grup de Treball per poder concretar les conclusions i propostes que s’han d’elevat a la Conselleria.

Sessions del Grup de Treball Vida

Ordre	Data	Persona experta / Títol de la sessió	Temes tractats / Objectiu del treball
1	12/07/23	Grup de Treball Vida XXXI Jornada de reflexió	Presentar els membres del grup. Establir el col·laborador extern del grup. Concretar el funcionament del Grup de Treball: sessions i tasques. Iniciar el debat sobre el treball intern pel que fa a la XXXI Jornada: títol, eixos i subtemes de treball. Compartir propostes amb relació a possibles persones expertes convidades a les sessions de treball.
2	20/09/23	Grup de Treball Vida XXXI Jornada de reflexió	Presentar les persones que s'incorporen al grup. Establir-ne el coordinador. Continuar el debat pel que fa a la Jornada: concretar-ne el lloc, el títol, els eixos i els subtemes de treball. Aprovar els experts convidats a les diferents sessions de treball del grup segons el tema per aprofundir.
3	27/09/23	Grup de Treball Vida XXXI Jornada de reflexió	Concretar estructura i organització de la Jornada de reflexió. Compartir la nova proposta de convidats a les sessions de treball. Contrastar opinions sobre les conclusions proposades per Aina Tarabini en el seu llibre <i>L'escola no és per a tu: el rol dels centres educatius en l'abandonament escolar</i> .
4	18/10/23	Aina Tarabini	AEP: naturalesa, trajectòries, dimensions, dades actualitzades en el context europeu i català. Presentar els canvis d'estructura i ubicació de la Jornada de reflexió del CEC.
5	22/11/23	Roser Cervera	Dades, política i polítiques del Departament d'Educació contra l'AEP: prevenció, transició i postobligatòria. Concretar aspectes de la Jornada: data, ubicació, estructura i format.
6	13/12/23	Begonya Gasch Alumnes de l'Escola El Llindar: David Fuentes Alay, María Gallego Corder, Amanda Castro	L'experiència dels joves en situació d'absentisme i AEP i els seus perfils. Altres temes: estructura i inscripció de la Jornada.

Ordre	Data	Persona experta / Títol de la sessió	Temes tractats / Objectiu del treball
		Sánchez, Ainhoa Núñez Pérez i Pedro Ávila Hernández	
7	24/01/24	Joan M. Girona. Modest Jou	La veu dels docents i les direccions de centre en la lluita contra l'AEP. Altres temes: estructura de la Jornada i formulari d'inscripció.
8	21/02/24	Patricia Olmos	Estratègies de prevenció i formes d'organització escolar que contribueixen a la prevenció de l'AEP i que s'han demostrat eficaces per prevenir-lo. Tractar altres temes relacionats amb la Jornada.
9	2/03/24	XXXI Jornada de reflexió del CEC	
10	20/03/24	Maribel Garcia	Trajectòries educatives i abandonament en les transicions postobligatòries. Les transicions educatives i les estratègies. Pla de xoc contra l'AEP.
11	24/04/24	Sònia Santamans i Jordi Valdeoriola. Escola de Noves Oportunitats Albir	Estratègies en l'educació postobligatòria. L'orientació educativa. Els programes de noves oportunitats. Les escoles de noves oportunitats. Les escoles de persones adultes. La formació professional.
12	22/05/24	Alejandro Montes	El rol del territori. El rol dels municipis en la lluita contra l'AEP. Experiències innovadores per a l'èxit educatiu des del territori. Presentar el document "Valoració de la Jornada".
13	28/05/24	Ple	Presentar el document "Valoració de la Jornada".
14	5/06/24	Grup de Treball Vida	Treballar l'apartat de conclusions i propostes. Tancar el Grup de Treball Vida.
15	29/10/24	Ple	Document de treball: memòria Document de treball: infografia

Aportacions del Grup de Treball Vida

Aina Tarabini-Castellani i Clemente. AEP: naturalesa, trajectòries, dimensions, dades actualitzades, context europeu

Aina Tarabini és professora de Sociologia de l'Educació a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i experta en AEP.

El concepte d'abandonament escolar prematur abasta el percentatge de joves de 18 a 24 anys que ha obtingut com a màxim la titulació d'ESO i no està cursant cap formació. Per tant, es correspon amb la no graduació en educació postobligatòria. Es consideren estudis postobligatoris el batxillerat i els cicles formatius de grau mitjà (CFGM).

Els percentatges mitjans d'AEP de fa deu anys se situen al voltant d'un 20 % de la població. En els darrers anys s'ha produït una millora, ja que el 2022 l'abandonament a Catalunya s'ha situat en un 16,9 % (19,5 % d'homes i 14,2 % de dones). Amb tot, és un repte central del sistema educatiu català i hi ha poca consciència pública del fenomen.

L'informe de la Fundació Jaume Bofill *L'escola no és per a tu: el rol dels centres educatius en l'abandonament escolar* (2017) estableix un marc d'anàlisi per abordar l'AEP des de quatre eixos:

- La manca de redistribució equival a la manca d'equitat en l'accés als recursos, serveis i béns educatius i, per tant, al·ludeix a qüestions fonamentals com la provisió educativa o el finançament de l'educació.
- La manca de reconeixement comporta la manca d'equitat en la presència, el valor i el respecte que s'atribueix als sabers, habilitats i coneixements de diferents grups socials, tant en l'organització escolar com en els models curriculars, pedagògics i d'avaluació.

- La manca de cura fa referència a la manca d'equitat en les relacions d'acompanyament, escolta i personalització dels processos educatius.
- La manca de representació en termes d'exclusió educativa es refereix a les desigualtats en la presència i la veu de diferents actors educatius: professorat, alumnat i famílies, en els processos de presa de decisions i en la participació quotidiana en la vida educativa.

L'abandonament del joves té una causalitat multifactorial i, per tant, les polítiques educatives efectives a Catalunya per reduir-lo també ho han de ser:

- Orientació pensada com a acompanyament de l'escolaritat i plans d'acció tutorial.
- Lluita contra la segregació escolar garantint les millors condicions possibles en els centres escolars amb més complexitat social.
- Planificació conjunta de la postobligatòria que garanteixi a tot el territori més oferta pública de formació professional i batxillerat i la millora de les connexions entre aquests estudis.
- Garantir el benestar del professorat per garantir el benestar de l'alumnat, específicament per mitjà d'una aplicació més pausada del nou currículum.
- Revisar el rol de les escoles de formació d'adults en el sistema educatiu.
- Desenvolupar una formació més intensa sobre la tutorització i el seu significat.
- Garantir les condicions de formació, d'estabilitat, d'equip i de temps perquè tothom pugui exercir una acció tutorial correcta en els centres educatius.

Roser Cervera i Giralt. Dades, política i polítiques del Departament d'Educació sobre AEP: prevenció, transició i postobligatòria.

Roser Cervera és subdirectora d'Orientació, Participació i Benestar de l'Alumnat del Departament d'Educació.

Hi ha diferents perfils de població amb risc d'abandonament. Pel que fa al tipus d'alumnat, hi ha més nois que noies, de minories ètniques o origen estranger. Es caracteritzen per ser perfils amb necessitats educatives específiques, sense hàbits d'estudi, amb un autoconcepte negatiu, amb conducta irregular i desvinculació de la institució escolar. Pertanyen a entorns familiars amb un capital social i cultural baix, o bé es tracta de famílies desestructurades o monoparentals i de formació baixa, especialment les mares.

Alguns elements per definir l'entorn escolar en què es produeix l'abandonament són el tipus de centre; l'existència de sistemes de prevenció i intervenció en l'absentisme; la mateixa estructura organitzativa del centre, pel que fa a metodologies, ràtios, agrupament i currículum; les característiques del grup d'iguals; la competitivitat dels criteris de promoció i avaluació; les concepcions sobre les capacitats de l'alumnat; les característiques del professorat pel que fa a formació, vinculació, motivació, suport i condicions de treball, i l'accés a oportunitats educatives. A més, cal comptar amb el context laboral, condicionat per unes determinades oportunitats laborals, generalment limitades a llocs de treball de baixa qualitat i per l'atur.

Es proposen tres tipus de mesures per abordar l'AEP: de prevenció, d'intervenció i de compensació. La prevenció ha d'anar orientada a evitar que augmentin les condicions que promouen l'abandonament per mitjà de la universalització de l'educació i l'aposta per l'equitat, la transformació del sistema educatiu, l'orientació, l'acció tutorial i les transicions. La intervenció ha de tenir lloc a partir de plans, programes i accions sobre l'alumnat i els centres educatius i concretar-se en sistemes d'identificació, derivació i intervenció, mesures i suports als centres educatius, i orientació educativa comptant amb

els agents comunitaris. La compensació ha d'oferir oportunitats d'educació i formació a qui ha abandonat per mitjà de l'acreditació, la validació de competències, la flexibilització, el retorn i la competència, l'orientació i l'acompanyament.

L'aplicació d'aquest plantejament es concreta en la compartició de dades d'educació amb els municipis i en un pla de xoc municipal orientat a les bones pràctiques.

Begonya Gasch Yagüe. L'experiència dels joves en situació d'absentisme i AEP i els seus perfils.

Begonya Gasch és vicepresidenta de la Fundació El Llindar i directora de l'Escola de Noves Oportunitats El Llindar.

La filosofia de la Fundació El Llindar concep la seva escola de noves oportunitats com un espai i un temps en què els joves que han abandonat els estudis poden fer-se grans, fer-se càrrec de la seva vida i tenir un temps, des d'un espai de confiança, per poder reconnectar amb el desig d'aprendre i, moltes vegades, amb la seva pròpia vida. Fa divuit anys que nois i noies hi expliquen què és el que necessiten, de manera que l'escola s'ha anat construint escoltant-los.

El projecte educatiu d'El Llindar té tres trams:

- Itineraris personals d'aprenentatge competencial: educació obligatòria dels 14 als 18 anys.
- Itineraris personals d'experiència professional qualificats, dels 16 als 21 anys.
- Formació professional ocupacional dual de cicle superior, dels 18 als 25 anys.

Cada noi o noia que és al Llindar té una manera d'estar al món, d'aprendre i de transitar per l'escola. Això obliga que l'escola estigui al servei de cada noi o

noia i sigui molt exigent, ja que s'ha d'adaptar als interessos i les necessitats de cadascú. Tenen detectades tres maneres de transitar pel Llindar. En primer lloc, pot ser com a trampolí, amb una mitjana de permanència d'entre un i dos anys. Es tracta d'alumnes que volen tornar a l'educació reglada. En segon lloc, pot ser com a trajectòria professional, amb una permanència d'entre quatre i cinc anys. Després, aquests alumnes poden incorporar-se al mercat laboral o continuar formant-se. Finalment, el pas pel Llindar pot ser com a bàlsam i aixopluc. Llavors, es converteix en el darrer lloc abans d'arribar a l'exclusió educativa.

Hi ha quatre itineraris professionalitzadors: imatge personal, restauració, fabricació digital i mecànica. Tots quatre es fan en una empresa rellevant del sector amb la qual es treballa conjuntament per obtenir la millor formació. A l'escola El Llindar s'acompanya a fer clics. Per fer aquests clics i que l'alumnat es reconnecti amb el desig d'aprendre, el professorat treballa molt en espais de reflexió i debat per optimitzar l'acompanyament. Les ràtios són baixes i els currículums s'adapten a cada alumne.

Joan Maria Girona i Modest Jou Gonzàlez. La veu dels docents i la direcció de centre en la lluita contra l'AEP.

Joan Maria Girona és docent i s'ha dedicat durant molt anys a l'alumnat d'ètnia gitana, un dels col·lectius amb xifres elevades d'AEP.

Modest Jou Gonzàlez és coordinador de les Escoles FEDAC i lidera el projecte BatPro, que té per objectiu la reducció de l'AEP en els estudis de batxillerat.

Segons Joan Maria Girona, als anys seixanta s'inicia l'escolarització d'infants gitanos amb la creació de les aules pont. Després d'instaurar diferents mesures, es pot dir que actualment tot l'alumnat gitano està escolaritzat, tot i que encara hi ha força absentisme. Si es pogués aconseguir que l'alumnat gitano arribés al mateix índex que té l'abandonament en general, seria un pas molt significatiu. És difícil saber-ne les dades perquè no és correcte fer

censos amb criteris ètnics, però s'estima que el 50 % d'alumnat gitano no arriba a acabar l'escolarització obligatòria. En qualsevol cas, cal evitar que hi hagi centres escolars segregats.

Modest Jou exposa en què consisteix el projecte BatPro. A partir d'un qüestionari a l'alumnat sobre diferents aspectes, es comprova que l'etapa de batxillerat es viu amb estrès i angoixa. El centre educatiu vol oferir un entorn més amable i crea el BatPro, per poder fer el batxillerat en dos o tres anys, buscant el talent, creant una estructura oberta i flexible i amb un procés d'acompanyament. A més, el currículum s'organitza per àmbits competencials i es manté relació amb l'Institut Obert de Catalunya (IOC). Es vol recuperar el sentit de l'etapa i l'aspecte formatiu del batxillerat.

En tots dos casos, es considera imprescindible incidir en el paper de les famílies perquè també ajudin des de casa que les expectatives siguin altes i es compleixin.

Patricia Olmos Rueda. Estratègies de prevenció.

Patricia Olmos Rueda és professora del Departament de Pedagogia Aplicada de la Facultat de Ciències de l'Educació de la UAB, màster en Formació de Formadors i especialista en inclusió educativa, social i laboral.

A Catalunya, tot i estar en un 14 % d'AEP l'any 2023, encara s'ha de fer més per arribar a l'objectiu de la UE. És un fenomen complex i aquest fet dificulta el disseny d'estratègies per fer-hi front. Per lluitar contra l'abandonament, el fracàs educatiu i l'absentisme, s'ha de fer un exercici de responsabilitat compartida perquè les organitzacions educatives siguin inclusives, especialment amb els joves en risc. Específicament, cal fer prevenció coneixent les causes que porten a prendre la decisió d'abandonar, amb el propòsit d'evidenciar les necessitats reals del jovent i per donar-hi respostes adequades. Per tant, cal:

- Explorar les raons per les quals els joves es troben en risc d'AEP: personals, familiars, institucionals, socials i estructurals.

- Identificar factors educatius i formatius que impacten positivament i que minimitzen el risc d'AEP. Pel que fa al professorat, cal tenir un equip especialitzat per donar suport als joves, fomentar entorns escolars basats en la confiança, la participació i la inclusió, prendre mesures de suport específic per millorar els resultats acadèmics i ajudar el professorat a donar suport als joves. Quant als joves, institucions educatives i formes d'organització escolar, cal pensar en estratègies d'intervenció adequades i ajustades a les necessitats i possibilitats del context.
- Desenvolupar, implementar i experimentar mecanismes d'orientació i acció tutorial per a promoure la inclusió educativa i formativa: mentories, planificació individual i suport en les transicions educatives; motivació per aprendre, currículum d'orientació, plans individuals i suport en les transicions i establiment de vincles amb la comunitat i l'entorn.
- Impulsar la implicació i el treball conjunt de múltiples agents i sectors educatius o formatius en l'èxit educatiu dels joves. En aquest impuls, la comunitat educativa hi és clau. Les mesures per fer front a l'AEP han de tenir lloc com més aviat millor, ja que fer-ne el seguiment requereix un treball col·laboratiu entre els diversos agents educatius, perquè l'abandonament prematur és responsabilitat de tota la societat. Així doncs, la família és un agent fonamental. En aquest sentit, les mesures de suport individual i els processos adequats d'orientació són estratègies de prevenció bàsiques.

Maribel Garcia Gràcia. Estratègies de transició.

Maribel Garcia Gràcia és doctora en Sociologia per la UAB.

En la trajectòria educativa d'una persona hi ha dos tipus de transicions. Les transicions externes són les de l'escola bressol al parvulari, de l'ensenyament primari a l'ensenyament secundari obligatori en centres públics, de l'ensenyament secundari obligatori a l'ensenyament postobligatori i de l'escola a la feina. Les transicions internes són les que es produeixen de l'educació

infantil a la primària i les transicions entre cicles d'una mateixa etapa educativa.

La major part de la incorporació als programes i la formació professional de grau bàsic es produeix en l'any següent a l'abandonament. Altres joves s'hi van incorporant progressivament. Així, les trajectòries d'abandonament i reincorporació necessiten tenir en compte aquesta dimensió per intervenir-hi i per la importància de la intervenció precoç.

Al voltant d'un 70 % d'aquest alumnat s'incorpora a la formació professional de grau bàsic, a la formació en escoles d'adults, a CFGM i a programes de qualificació professional inicial. Aquestes dades són rellevants perquè configuren un panorama sobre els recursos i la diversitat d'oferta. Es tracta d'un panorama complex, no necessàriament articulat i informat en el territori.

En aquest context, la tasca de les escoles de segones oportunitats és rellevant. L'alumnat que arriba a aquestes escoles ha tingut experiències escolars negatives a l'educació secundària. La valoració que en fan els mateixos usuaris reflecteix unes dades importants tant en la formació, com en les metodologies i en la relació amb els educadors. El 76 % considera que milloren les seves competències professionals; el 65 %, les competències socials i personals, i el 58 %, les competències acadèmiques.

Davant de l'AEP, cal treballar les condicions d'educabilitat a partir de polítiques d'equitat social i educativa. Això mateix pot dir-se de la detecció: a partir d'indicadors de risc, hi ha tres moments en què cal aplicar-la: en compartir informacions prèvies de l'alumnat, ja sigui per mitjà del registre d'alumnes de Catalunya (RALC) o de la relació del centre educatiu amb els serveis socials; durant el procés educatiu, en què s'ha de detectar la intenció d'abandonar a partir d'indicadors, i monitorant les trajectòries orientades a l'abandonament. L'arquitectura del sistema educatiu ha d'orientar-se a la connectivitat de les vies formatives existents al territori, de manera que es puguin integrar en un mapa de recursos que alimenti el seguiment i l'orientació sistemàtics al llarg de la vida. La corresponsabilitat i la coordinació

entre institucions d'un mateix territori és imprescindible en aquestes estratègies.

Sònia Santamans i Jornet i Jordi Valldeoriola Roquet. Estratègies a l'educació postobligatòria.

Sònia Santamans i Jornet és professora de Programes de Formació i Inserció (PFI) a l'Institut de Vic.

Jordi Valldeoriola Roquet és director de l'Escola de Noves Oportunitats Albir.

Segons Sònia Santamans, el paper de qui exerceix l'orientació en un centre educatiu consisteix a donar suport a les tutories i als equips docents en l'acollida de les famílies, les mesures i els suports a l'aula, el seguiment de l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu (NESE) i la flexibilització curricular, fent atenció directa a l'alumnat amb intervencions grupals, seguiment individualitzat i reorientacions. També ha d'assessorar l'equip directiu i el conjunt del centre pel que fa a l'avaluació inicial, el pla d'acció tutorial (PAT), l'informe personal d'orientació professional (IPOP), la Comissió d'Atenció Educativa Inclusiva i les xarxes de formació professional. Finalment, és responsable de la coordinació del centre amb els agents externs contra l'AEP.

Jordi Valldeoriola Roquet exposa la seva ponència sobre l'Escola de Noves Oportunitats Albir. L'objectiu principal és tornar a connectar amb el sistema educatiu els joves que en surten de manera prematura o bé, quan això no és possible, inserir-los en el món laboral.

A l'Albir hi ha entre 200 i 250 alumnes sense el grau d'ESO i uns 220 alumnes que, tot i disposar d'aquesta graduació, no continuen fent estudis postobligatoris. En els CFGM un de cada dos alumnes no acaben graduant-se, cosa que afecta uns 350 alumnes. Al batxillerat, aquesta quantitat arriba als 160. Els perfils són diferents i les necessitats i les causes també.

El model pedagògic de la Fundació Albir consisteix en l'orientació i definició del projecte personal, el desenvolupament de l'itinerari personal subsegüent i l'acompanyament a la inserció laboral o el retorn al sistema educatiu. L'objectiu és que els joves trobin un espai actiu i dinàmic en què puguin reflexionar obertament sobre les seves emocions i posicionaments i puguin escoltar-se i valorar tot allò que porten del seu cicle vital. Se'n promou l'empoderament per mitjà de l'autoconeixement i se'ls acompanya en l'elaboració d'un pla d'acció amb estratègies per al seu procés de transició vital. Les tutories individuals els ajuden a potenciar la presa de decisions, la formació i el projecte de vida laboral, tenint en compte les competències individuals de cadascú. L'escola incorpora la figura del psicopedagog per fer un acompanyament més personalitzat als casos amb més dificultats. Es dona suport tutorial a les persones que ja han assolit el seu objectiu d'inserció laboral o retorn al sistema educatiu consistent en dues sessions mensuals durant quatre mesos.

D'aquesta manera, la lluita contra l'AEP constitueix un projecte estratègic de comarca, que compta amb el suport d'organitzacions empresarials, sindicals i polítiques, i amb la UVic. Amb tot, cal no perdre de vista que es perden 900 alumnes en cada transició educativa.

Alejandro Montes Ruiz. El rol del territori. Experiències innovadores per a l'èxit educatiu de tot l'alumnat des del territori.

Alejandro Montes és doctor en Sociologia per la UAB i investigador postdoctoral per la Universidad Complutense de Madrid. Col·labora amb la Fundació Jaume Bofill.

El rol dels municipis en la lluita contra l'AEP parteix de la corresponsabilitat a l'hora de desenvolupar una estratègia de país en què la proximitat i el treball comunitari hi tenen un paper definitori. Consisteix a incrementar la detecció i el seguiment de l'alumnat en risc per elaborar una diagnosi acurada de la problemàtica i de l'abast que té, consolidar els recursos de planificació i garantir els plans locals per lluitar-hi en contra, constituir un sistema de

pràctiques d'orientació i acompanyament sistemàtiques, continuades i individualitzades, per garantir processos de transició informats i equitatius. Tots els joves han de comptar amb els ajuts socioeconòmics necessaris per a la continuïtat educativa. Cal evitar que la falta de recursos econòmics sigui una barrera per a la continuïtat dels estudis, de manera que es pugui oferir el suport escolar necessari per possibilitar l'accés a uns aprenentatges individualitzats i significatius i garantir el dret de tots els infants, adolescents i joves a gaudir d'una experiència escolar i una trajectòria educativa reeixida. En aquest sentit, els recursos de noves oportunitats cobreixen un buit central en el sistema d'educació formal.

La resposta al fenomen de l'AEP ha de ser profunda, complexa i multidimensional com ho és el fenomen mateix. Cal un coneixement aprofundit de les causes que el motiven i dels perfils que pot tenir, per prevenir-lo i, arribat el cas, poder reorientar-lo. Així, és imprescindible establir línies d'intervenció que combinin la millora de l'experiència educativa dels joves, que correspon a la dimensió emocional; les trajectòries formatives contínues per mitjà de la detecció, la cobertura i la planificació de l'oferta, i els recursos d'orientació i acompanyament individualitzats i les polítiques multisectorials que permetin l'acompanyament.

XXXI Jornada de reflexió “De l’abandonament educatiu a les oportunitats per a tothom”

Benvinguda a la Jornada

En nom del CEC, Neus Agut i Núria Larroya donen la benvinguda als assistents a l'Espai Bitall de l'Hospitalet de Llobregat i als qui la segueixen en línia a través del canal de Youtube del Departament d'Educació. Es projecta en primícia el vídeo "Mestres de la meua vida" i s'explica l'estructura de la Jornada.

Jesús Vinyes i Cirera, president del CEC, dona la benvinguda a les diferents autoritats presents a la sala, als membres del CEC, als assistents a la Jornada i a les persones que segueixen l'acte en línia. També agraeix a la ciutat de l'Hospitalet, a l'alcaldeessa i el regidor d'Educació el suport donat.

Exposa que el debat sobre l'abandonament supera el marc escolar i que la preocupació del tema s'alinea amb la voluntat del Departament d'Educació i amb el pla de xoc de lluita contra aquesta problemàtica. Explica que les mesures de millora per fer front a l'abandonament se centren en el treball dels centres educatius i també en les propostes alternatives i específiques d'altres institucions. Per tant, l'entorn social i territorial determina la necessitat de respostes diversificades arreu de Catalunya. Destaca, igualment, la importància de l'orientació i l'acompanyament de l'alumnat. Hi ha una variable de context personal i social que fa que totes les solucions hagin de ser personalitzades. La tasca de reduir l'abandonament comença de forma preventiva. Un acompanyament estable i de qualitat. Cal actuar amb l'alumnat que ja està en risc per oferir propostes que permetin recuperar-los per al món de l'educació. L'expectativa i efectivitat de la postobligatòria és també causa d'abandonament.

Per acabar dona les gràcies a l'equip del CEC i presenta Laura García Manota, tinenta d'alcaldeia de Drets Socials de l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat.

Laura García Manota, tinenta d'alcaldeia de Drets Socials de l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat, diu que és un plaer com a ciutat educadora poder acollir la XXXI Jornada de reflexió del CEC pel fet que se centri en l'AEP, tema

que afecta milers de joves de Catalunya i de la ciutat de l'Hospitalet de Llobregat. Aquesta problemàtica afecta les condicions laborals i les trajectòries personals dels joves. És un tema clau per garantir la igualtat d'oportunitats i, a més, requereix una reflexió com a societat. Exposa que l'educació és l'element fonamental de cohesió i progrés de la societat, per això cal un pacte per l'educació, un pacte dels diferents agents — administracions, famílies, comunitat educativa— per aconseguir una educació de qualitat, equitativa, inclusiva i que no deixi ningú enrere independentment del codi postal, les habilitats i més factors. Conclou agraït al CEC poder tenir aquest espai de debat i de reflexió.

Anna Simó i Castelló, consellera d'Educació, dona les gràcies a tothom per assistir a la Jornada. Exposa que a Catalunya s'ha reduït el percentatge d'AEP en els darrers anys, però reconeix, que no s'ha assolit l'objectiu de la UE i, per tant, s'ha de continuar treballant, insistint en un pacte social.

Agraeix al Grup de Treball Vida la tasca que està fent i les hores invertides per intentar millorar l'educació. Dona importància a poder escoltar la veu dels experts i, sobretot la veu de l'alumnat en aquesta XXXI Jornada. Celebra tenir l'oportunitat de conèixer les lluites i reivindicacions arreu del país, perquè només amb aquesta diversitat es pot tenir una visió global. Els factors que determinen el fenomen són múltiples, i tenen sovint a veure amb aspectes molt íntims. Menciona el vídeo del Departament d'Educació "Mestres de la meua vida", de la campanya que vol mostrar la importància de la creació d'un bon vincle entre alumne i docent i com aquest suport pot influir en la construcció del projecte de vida dels joves. Per continuar combatent l'AEP i millorant l'equitat, menciona algunes mesures, com ara la reducció de ràtios, la presència d'integradors i educadors socials, la simplificació de l'accés a la formació professional, l'impuls de millores en l'orientació, entre d'altres. Reconeix la tasca de molts centres educatius, municipis, mestres i professionals de l'educació que estan fent molt bona feina i volen aprendre més. Acaba desitjant una jornada enriquidora.

Ponència marc: “Abandonament escolar prematur: causes i conseqüències en el context europeu i a Catalunya. Actuacions per a la prevenció”

Aina Tarabini-Castellani i Clemente, doctora en Sociologia (UAB), en conversa amb Jordi Collet.

En aquesta xerrada inaugural, Aina Tarabini assenta les bases conceptuals al voltant de l'abandonament escolar prematur. Definit com el nombre de joves d'entre 18 i 24 anys que no han assolit cap certificació formativa postobligatòria, aquest fenomen té molt a veure amb els processos de desafecció escolar, de fracàs escolar, d'absentisme i, finalment, d'AEP. Tarabini proposa entendre'l com una expressió de la manca d'equitat del sistema educatiu, assenyalant-lo com un sistema que no és just i que no proporciona les mateixes oportunitats reals i efectives a tots els infants i joves en funció dels eixos de desigualtat de classe social, gènere, ètnia, (dis)capacitat o territori, i la interacció entre si o interseccionalitat de les desigualtats. Les seves propostes van en tres línies de política educativa:

- Proposa la necessitat de repensar el sistema educatiu des del vincles, situant la dimensió subjectiva dels estudiants com a clau. Si els infants i joves no se senten bé, és a dir, no tenen benestar, ni se senten vinculats als docents, a la institució escolar, al currículum i a les avaluacions, la seva identitat com a aprenents capaços i vàlids es va deteriorant i arriba un punt que la seva autopercepció i autoestima com a persones capaces d'aprendre baixa i s'autoexclouen d'aquests processos de formació.
- Reclama la necessitat de situar la mirada a la primària i l'ESO, i també més enllà dels 16 anys, ja que és precisament durant l'etapa postobligatòria quan les dades assenyalen que més joves abandonen, ja sigui en la transició de l'ESO a la postobligatòria o bé una vegada

iniciats els estudis de formació professional, batxillerat o PFI i plans de transició al treball (PTT).

- Remarca la necessitat de repensar les relacions educatives basades en les capacitats de l'alumnat i no en les seves deficiències o dificultats. Sovint, el sistema educatiu justifica el fracàs i l'AEP situant-ne la causa en la manca de capacitats o d'esforç de l'estudiant o en un entorn desfavorable; una perspectiva que reforça unes expectatives baixes, especialment cap als col·lectius més desfavorits. Per contra, Tarabini exposa la necessitat de reconèixer cada estudiant en el seu context i les seves capacitats i, partint d'aquest reconeixement, valorar allò que sap, allò que té i allò que és i utilitzar-ho per coconstruir una trajectòria d'èxit i continuïtat educativa per a tothom, sense deixar ningú enrere.

Per acabar, posa l'accent en la necessitat d'acompanyar les transicions entre l'ESO, les educacions postobligatòries, les escoles de noves oportunitats i les tries que fa l'alumnat en funció d'unes expectatives creuades entre alumnat, docents i famílies, tot replantejant les tries com a autèntics espais d'orientació i acompanyament continuat per a tot l'alumnat, focalitzades a garantir la seva continuïtat formativa durant l'etapa postobligatòria i sempre posant una especial atenció en els col·lectius més desfavorits i en la lluita contra les desigualtats educatives, enteses com a injustícies.

Taula rodona: “Millorar les transicions cap a l’educació postobligatòria i les noves oportunitats”

Marta Carranza, com a membre del CEC, presenta les persones que hi intervenen.

Maribel Garcia Gràcia, doctora en Sociologia (UAB), estructura la xerrada en tres aspectes. Primer recull algunes qüestions sobre el concepte d'abandonament educatiu. Després parlarà de les trajectòries no lineals aportant-hi dades i sobre les escoles de nova oportunitat. Finalment apuntarà cinc reptes per a les polítiques.

L'abandonament educatiu és fruit d'un procés de desvinculació del o la jove al llarg de l'escolaritat. La dimensió temps és essencial per entendre aquests processos de desvinculació i per entendre com s'ha anat construint una trajectòria educativa que va més enllà de l'escolar. Hi tenen molt a veure la desvinculació cognitiva, és a dir, les dificultats per assolir les competències, i també la desvinculació relacional, la dimensió més emocional de l'educació. El tercer element és la dimensió multicausal. Hi ha factors *push* i *pull*. Els factors *push* tenen a veure amb les condicions d'educabilitat, el capital cultural de les famílies; les baixes expectatives docents, de l'alumnat o de les famílies; amb la segregació i la desigualtat, mentre els factors *pull* atreuen els sistemes cap al mercat del treball.

Cal tenir en compte l'heterogeneïtat de perfils, causes i moments d'abandonament. Gairebé la meitat dels joves tenen trajectòries discontinües. La dada d'abandonament no és neta. Hi ha moltes realitats, moltes dimensions que cal explorar i aquestes trajectòries discontinües també presenten situacions irreversibles. Hi manquen dades, però hi ha expertesa sobre com treballar amb aquests joves i es plantegen dubtes i reptes per articular l'oferta formativa formal i no formal.

El repte polític és garantir les condicions d'educabilitat. Cal parlar de pobresa i això vol dir lluitar contra la segregació escolar. Existeix un repte de país en aquest sentit. Detectar malestar, problemes d'assetjament és prevenció. Per tant, treballar el vincle entre professorat i alumnat és vital. Per a la detecció i seguiment, també cal compartir dades. Es tracta de disposar d'un sistema integral més enllà del RALC.

Tenir un model integrat hauria de permetre:

- Normalitzar l'acompanyament com un procés continu, amb una dimensió comunitària, d'integrar les famílies i amb processos i espais dins i fora de l'espai escolar.
- Una orientació socioemocional, amb una funció preventiva, universalitzada i sostinguda en el temps, en totes les etapes educatives.
- Coordinar actuacions entre els diferents centres educatius, amb els plans educatius d'entorn (PEE), per tal que el model sigui integral i integrat.
- La coordinació interinstitucional al territori, que és bàsica per a un principi de coresponsabilitat.

Xavier Martínez Celorrio, doctor en Sociologia de l'Educació (UB), inicia la seva intervenció reflexionant sobre el canvi del concepte d'abandonament educatiu a "continuïtat educativa".

La idea principal és institucionalitzar un esquema flexible de noves oportunitats educatives 16-18. S'ha d'abordar l'extensió de l'educació universal, de les garanties de formació universal, fins als 18 anys. Són mesures de continuïtat educativa flexible.

Presenta dotze comportes educatives on pot accedir l'aprenent o aprenenta i se centra en la de les noves oportunitats educatives, que recorda que s'integren en el nou esquema de la nova Llei orgànica 3/2022, d'ordenació i

integració de la formació professional. Reforça la idea que en altres territoris, com ara Euskadi, han fet un sistema de formació professional de tres anys. A Catalunya és viable fer-ho si hi ha voluntat política.

Un dels aspectes que es reclama és una major coherència i corresponsabilitat real entre departaments i municipis. La dispersió no ajuda a buscar les comportes educatives adients. Cal posar en valor el que s'ha fet en la formació professional inicial, que està connectada amb la resta de la formació professional.

La Llei orgànica 3/2020, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, d'educació (LOMLOE), facilita un esquema més flexible. Cal un esquema de governança i inclusió que superi el problema de disseny institucional que hi ha actualment. Es pensa en el perfil de l'alumne o alumna ideal, però la qüestió és que no hi ha un sistema inclusiu si només es pensa en el 52 % de l'alumnat i no en el 48 % restant.

Proposa al grup de reflexió que es parli del nou paradigma fonamental i de com facilitar les oportunitats des d'un esquema flexible fins als 18 anys. Cal embolcallar-lo amb els recursos, la inversió i les beques necessàries.

S'ha de flexibilitzar el sistema per fer real l'objectiu del 90 % de titulacions postobligatòries en aquesta nova governança de programes. Tanca amb la reflexió que Espanya és líder europeu en abandonament educatiu prematur, però no sabem qui abandona perquè no en tenim gaires dades.

Begonya Gasch comença la seva exposició amb dues idees sobre la continuïtat i la transició. Transitar és passar d'un lloc a l'altre. Per fer-ho, s'ha de tenir primer un lloc i n'hi ha d'haver un altre cap a on passar. Cal advertir que avui no és així, no hi ha un lloc on passar. És difícil transitar un camí per construir la identitat d'aprenent si no hi ha un lloc on això sigui possible. La segona qüestió sobre la transició és pensar-la en clau d'itineraris i de processos. La continuïtat educativa no és una cosa ràpida. L'època actual és un temps molt precari i molt accelerat, i com més temps sembla que ens estalviem, menys temps tenim.

Construir una identitat d'aprenent necessita molt temps perquè curar la culpa subjectiva de no ser capaç de respondre porta molt temps. Aquestes lògiques fan subjectes culpables. La possibilitat ve del que l'altre ofereix perquè es tinguin possibilitats per fer recorregut educatiu, la flexibilitat en les transicions.

La clau és l'acompanyament: ni al davant ni al darrere, sinó al costat. Això és molt complicat perquè vol dir anar alhora, al ritme amb què cadascú ho porta. Les escoles de noves oportunitats estan pensades amb el concepte de flexibilitat perquè el temps d'institucionalització no coincideix amb el temps de la persona.

Per sortir del lloc de víctimes i culpables, hi ha una via molt important: la responsabilitat. No s'ha d'associar l'èxit amb la linealitat educativa, sinó vincular-lo a la flexibilitat. El temps no només és cronològic, també hi ha un temps subjectiu.

Taula rodona: “Abandonament escolar prematur (AEP) i experiències de les persones joves”

Josep Manuel Prats, com a membre del CEC, presenta la taula d'experiències dels joves emfatitzant la importància que tenen perquè són relats de vida.

Inicia la taula Jaume Funes i Artiaga, psicòleg i educador, fent una aproximació al món dels adolescents. Els joves afectats per l'AEP són joves perduts entre l'escola i la vida. La vida per si mateixa ja és complexa. Les escoles de noves oportunitats són una nova possibilitat de tornar a funcionar. Què passava? Que estaven fets un embolic. I van trobar un lloc on els ajuden a aclarir on són i què volen. El que han fet és reconstruir la relació amb l'escola. Aquesta experiència ha permès recuperar la sensació que són persones significatives.

Estefany Michel Zapata Suazo, alumna de l'Escola Municipal de Segones Oportunitats i de l'escola Jesuïtes El Clot (Barcelona), explica la seva trajectòria de vida i reflexiona sobre la sensació que li va produir que fer un CFGM volia dir fer un itinerari més baix que el batxillerat, destinat als ganduls o poc intel·ligents. Va iniciar el batxillerat amb pocs ànims, havia d'estudiar per aprovar els exàmens. Cada cop més es trobava desvalorada com a aprenent. Només anava a llatí perquè li agradava.

Reflexiona que la seva manera d'aprendre és de manera visual, que hi ha moltes maneres d'arribar a l'aprenentatge. Va estar uns anys sense fer res i arran de la conversa amb una cosina va conèixer l'escola de segona oportunitat. Es va iniciar en el monitoratge d'esports, va conèixer gent de l'escola i la integració va ser molt fluida. Tenia un propòsit de futur i la millora va ser notable.

Enric Cañardo Serralvo, alumne de l'Escola Municipal de Segones Oportunitats i del Centre de Formació Professional Bemen-3 (Barcelona), explica successius canvis de localitat i una secundària discontinua. Això el va

portar a repetir el tercer d'ESO conscient que li aniria bé, però no el motivava estudiar nombres i biologia, temes que no li interessaven. Va sortir de l'ESO sense titulació. Va entrar en el món de treball de la mà del seu pare i es va adonar de la necessitat d'estudis per millorar les seves condicions laborals.

A l'escola sentia que tenia suport. Escollir una professió era un propòsit i el fet que creguessin en ell feia refermar la seva autoconfiança. Aquest és un aspecte que destaca, saber que és capaç de fer el que vulgui i aconseguir els objectius que es proposi. Amb el suport del tutor, va preparar les proves d'accés durant la pandèmia. Un cop aprovades, l'escola va oferir un acompanyament econòmic i ara fa el cicle formatiu de grau superior (CFGS) d'Integració Social

Cheikhou Omar Balde, exalumne de l'Escola de Noves Oportunitats El Llindar (Cornellà de Llobregat), explica que l'arribada sense saber català ni castellà va ser una trava per poder estudiar. Mitjançant Càritas va conèixer El Llindar. Una altra trava per arribar a fer les pràctiques va ser la manca de papers administratius. Tenia tots els estudis, però no podia seguir amb les pràctiques. L'acompanyament va ser decisiu per seguir endavant.

Va assumir la responsabilitat d'acompanyar un equip de joves, amb poca diferència d'edat, que li va aportar més motivació. Ara és responsable al restaurant La Pau. Reflexiona que també hi ha joves que no poden accedir a l'escola de segones oportunitats perquè hi manquen places. La visió que té del futur és poder obrir una escola com El Llindar al Senegal per oferir-hi més oportunitats.

Pedro Ávila Hernández, exalumne de l'Escola de Noves Oportunitats El Llindar (Cornellà de Llobregat), relata que van expulsar-lo a quart d'ESO sense poder fer res, ni estudiar ni treballar. Li interessava una professió que es basés en la manipulació. Estudiar amb motivació va ser el camí d'autovaloració.

Va trobar un centre privat que reunia les característiques per seguir estudiant, però la situació econòmica l'hi impedia l'accés. Va accedir a una beca i va

acabar el grau amb excel·lència. Remarca la importància de l'acompanyament dels tutors que ha rebut del Llindar, que s'interessen per com es troben els alumnes i en van fent seguiment. Els fan veure que tenen un futur. Reflexiona que l'institut fa que tot l'alumnat sigui molt semblant, però no tothom és igual ni aprèn igual.

Cloenda del matí

Anna Chillida Fibla, directora general de l'Alumnat, fa un agraïment al CEC per proporcionar aquest punt de trobada de tots els agents socials i la comunitat educativa per abordar l'AEP.

Fa referència a la Cimera contra l'abandonament escolar prematur, organitzada pel Departament d'Educació, en què es va parlar sobre les directrius que té el Departament d'Educació per reduir l'índex d'aquest abandonament i de les estratègies clau que es porten a terme. Aquestes estratègies tenen una dotació pressupostària, un seguiment i una avaluació. N'esmenta deu: el treball en xarxa amb altres administracions i agents, l'orientació educativa, la lluita contra la segregació, la flexibilitat en les trajectòries educatives, la formació professional, l'alumnat nouvingut, l'educació inclusiva en l'educació obligatòria i en la postobligatòria, la prevenció i seguiment de l'absentisme, la formació docent i l'impuls a la recerca.

Conclou explicant que l'objectiu és la reducció al 9 % de l'AEP que marca la UE. Això no obstant, el repte va molt més enllà, ja que s'ha d'assegurar que hi hagi una veritable igualtat d'oportunitats i que les històries de vida de l'alumnat siguin històries d'èxit.

Presentació d'experiències

Bloc A

Pla Educatiu d'Entorn del Servei Educatiu VOC VII i Ajuntaments de Badia i Barberà del Vallès: Desafecció, absentisme i AEP

A càrrec de Maria Lourdes Cairó i Munné, Enrique Navarrete Salmerón, Ana Lirola Baldor i Montserrat Jiménez Porcel.

Es recull l'experiència del procés comunitari fet des dels PEE dels municipis de Badia del Vallès i Barberà del Vallès. Cada un s'ha desenvolupat en funció de les seves circumstàncies i necessitats.

Comprendre les causes que porten un adolescent o jove a abandonar el sistema educatiu és clau per evitar-ho i acompanyar-lo en el camí a l'èxit educatiu. Per aconseguir-ho és necessari compartir conceptes, compartir objectius i concretar eines sostenibles de detecció i d'actuació, però, sobretot, és essencial entendre l'absentisme com un indicador més important, però un més, que s'està produint una situació de desafecció escolar. Igualment, la desafecció escolar és un símptoma clar d'un possible AEP.

Institut Montilivi, de Girona: Itineraris formatius, una oportunitat formativa i professionalitzadora per a alumnes amb discapacitat intel·lectual

A càrrec d'Estefania Padilla Segovia i Amanda Martínez Argelina.

L'Institut Montilivi presenta els Itineraris Formatius Específics (IFE). És un programa formatiu que s'adreça a alumnes amb necessitats educatives especials (NEE) associades a una discapacitat intel·lectual lleugera (DIL) o mitjana (DIM) d'entre 16 i 20 anys amb l'objectiu d'oferir atenció educativa a l'etapa postobligatòria.

L'IFE de l'Institut Montilivi pertany a la família de comerç i la titulació és d'auxiliar de Vendes i Atenció al Públic. Consta de quatre cursos, incloses les pràctiques en empreses. Els objectius principals són incrementar l'autonomia personal, assolir les competències professionals i la inserció sociolaboral en el món ordinari, sense oblidar la importància de motivar els alumnes i les famílies, amb metodologies globalitzadores i projectes basats en situacions d'aprenentatge-servei, encaminant l'alumne o alumna des del primer moment a situacions reals, que posin en joc no només els sabers, sinó també les capacitats clau i professionalitzadores.

Bloc B

Consorci d'Educació de Barcelona: Formació per a orientadors i orientadores d'ESO i batxillerat: descoberta d'àmbits professionals i itineraris formatius

A càrrec de Tatiana Soler Pastor.

El Consorci d'Educació de Barcelona organitza, cada curs escolar, una formació per a orientadors i orientadores d'ESO i batxillerat per tal de donar a conèixer l'oferta d'ensenyaments postobligatoris de la ciutat.

La formació inclou la identificació dels perfils professionals, en especial dels sectors més estratègics de la ciutat. També es proposen visites a centres de formació professional per conèixer de primera mà els projectes educatius i les instal·lacions. El programa també inclou visites a empreses de diferents sectors per identificar competències específiques i transversals que l'alumnat haurà de desenvolupar. L'objectiu final de la formació és que els orientadors tinguin les eines suficients per acompanyar l'alumnat en la seva tria d'ensenyaments postobligatoris.

Escola de Noves Oportunitats Albir, d'Osona: Escola de Noves Oportunitats Albir, un projecte d'escola comarcal en xarxa a Osona

A càrrec de Jordi Valldeoriola Roquet.

Durant el mandat 2019-2023, en el marc dels projectes estratègics de l'Agència d'Emprenedoria, Coneixement i Innovació d'Osona, agència pública participada per l'Ajuntament de Vic, l'Ajuntament de Manlleu i el Consell Comarcal d'Osona, s'inicia un projecte destinat a lluitar contra les elevades taxes d'AEP del territori mitjançant la creació d'una fundació publicoprivada integrada pels esmentats ens públics i les principals organitzacions empresarials de la comarca: Consell Empresarial d'Osona, Cambra de Comerç, AUSA Futur, Fundació Impulsa i l'Associació d'Empresaris de Manlleu. Des del curs 2022-2023 s'ha posat en funcionament l'Escola de Noves Oportunitats Albir amb dues seus, una a Manlleu i l'altra a Vic.

Bloc C

Ajuntament de Viladecans: Missió Abandonament Escolar Zero

A càrrec de Josefa Vázquez Carrasco.

Viladecans ha definit la Missió Abandonament Escolar Zero per fer de la ciutat una escola, on tots els espais urbans, ciutadania i actors eduquin, aprenguin i col·laborin a construir una educació equitativa, innovadora i preparada per a escenaris incerts i canviants, que donin resposta a la diversitat de necessitats de joves i infants, per aconseguir l'abandonament escolar 0 al 2030, i que el 100 % dels viladecanencs i viladecanenques nascuts a partir del 2015 assoleixin, com a mínim, els estudis postobligatoris.

En la Missió s'han definit tres palanques com a elements fonamentals que ajudaran a desenvolupar el repte que es planteja: 1) la prevenció, 2) la identificació, dades i diagnòstic, i 3) la intervenció individual i/o metodològica.

Institut Francesc Vidal i Barraquer, de Tarragona: Servei d'Atenció Psicopedagògica a l'Estudiant (SAPE)

A càrrec de Manel Gómez Canales.

L'Institut Francesc Vidal i Barraquer de Tarragona presenta el SAPE i el suport al professorat per detectar problemàtiques diverses en etapes incipients i prevenir-ne els efectes personals i acadèmics. Els objectius d'aquest servei són: reduir l'AEP, reorientar l'alumnat mal orientat, donar suport a l'alumnat amb dificultats, donar suport al professorat per afrontar la diversitat a l'aula i atendre problemàtiques d'aprenentatge i relacionades de l'alumnat.

Es fa reorientació acadèmica i professional, gestió emocional, derivacions a altres recursos, seguiment personalitzat i formació al professorat. Actualment treballen en la recerca de les competències i capacitats demandades per les empreses i entitats i en la formació dels orientadors.

Bloc D

Ajuntament de la Garriga: Projecte ACADA la Garriga

A càrrec de Beatriz Pérez Simal i Maria Àngels García Ibáñez.

L'Ajuntament de la Garriga fa un treball conjunt amb tres centres de secundària del municipi, l'Institut Vil·la Romana, l'Institut Blancafort i l'Escola Sant Lluís Gonçaga, adreçat a alumnes de quart d'ESO per prevenir absentisme i AEP. Una part del currículum s'imparteix a l'Escola Municipal d'Art i Disseny per mitjà de tallers artístics i una altra part, amb activitats formatives de tipus pràctic en entitats, equipaments i empreses del municipi.

L'objectiu principal és facilitar l'obtenció del grau d'ESO i la continuïtat educativa. A més, també es treballa per evitar l'AEP, prevenir l'absentisme, millorar l'autoestima i posar en valor les competències personals de l'alumnat.

Escola la Mercè, de Tortosa: La Mercè, una escola oberta, inclusiva i participativa

A càrrec de Josep Albert Ferré Fatsini i Carlos Javier Blanch Pelechà.

L'Escola la Mercè de Tortosa va engegar fa quatre anys un període de reflexió oberta per dissenyar un projecte educatiu nou amb l'objectiu d'esdevenir un centre socioeducatiu generador d'oportunitats d'èxit sense deixar cap alumne enrere. S'ha fet una diagnosi, amb la col·laboració de tota la comunitat educativa, i s'ha ofert formació específica. Els objectius treballats són l'equitat, l'acollida i l'acompanyament, la diversificació metodològica i l'escola restaurativa.

El desenvolupament d'aquest projecte, amb les múltiples actuacions desplegades, ha permès reduir l'absentisme d'un 40 % el curs 2020-2021 a un 19 % el curs 2021-2022, a un 16 % el curs 2022-2023 i fins arribar al 5 % del primer trimestre del curs 2023-2024.

Bloc E

Escoles FEDAC: El BATpro, una experiència per afavorir la continuïtat escolar i la recerca del talent personal

A càrrec de Modest Jou González.

Les Escoles FEDAC, fundació educativa amb 25 escoles de Catalunya, presenten la seva experiència "El BATpro per afavorir la continuïtat escolar, la recerca del talent personal i la reducció de l'AEP en els estudis de batxillerat".

Aquest projecte va néixer com una prova pilot per oferir als estudiants de quart d'ESO l'oportunitat de continuar els seus estudis en un entorn diferent, el Campus Building Young Talent, amb un currículum de batxillerat competencial organitzat per àmbits, amb un equilibri important entre autonomia i treball cooperatiu i amb una estructura més flexible i oberta. Es

tracta de posar en valor el batxillerat com a etapa de recerca del talent i de presa de decisions, traient la selectivitat de l'equació inicial.

ConSORCI d'Educació de Barcelona: L'aula d'acollida accelerada

A càrrec de Gemma Verdés Prieto.

El Consorci d'Educació de Barcelona presenta el pilotatge de les aules d'acollida accelerades que s'ha posat en marxa en vuit instituts de la ciutat durant el curs 2023-2024.

L'objectiu d'aquest prova pilot és garantir que l'alumnat que s'incorpora al sistema educatiu català de la ciutat de manera tardana, a segon i tercer d'ESO adquireix les competències lingüístiques en català que li permetran incorporar-se a l'aula regular sense grans desavantatges i poder millorar la continuïtat formativa. A més, es vol reforçar el sentiment de pertinença al sistema educatiu i minimitzar el dol que representa la incorporació en plena adolescència treballant entre iguals el procés d'adquisició de la llengua catalana.

Bloc F

Fundació Jaume Bofill i Ajuntament de Martorell: Mentora, una resposta coordinada i local a un repte de país

A càrrec de Laura Cardús i Font i Iris López Buján.

El programa Mentora té com a objectiu revertir les dades d'AEP a Catalunya acompanyant els adolescents més vulnerables durant la transició a la secundària postobligatòria per elevar les seves expectatives, fomentar la seva autonomia i contribuir a la presa de decisions per continuar estudiant. Per fer-ho, la Fundació Bofill ha creat el model, les seves eines i metodologia i s'ha aliat amb agents lligats a diferents territoris perquè el despleguin amb el seu

alumnat de tercer i quart d'ESO. És el cas de la Regidoria d'Ensenyament de Martorell. De la mà dels tres instituts públics del municipi i de voluntariat local, ha posat en marxa nou parelles de mentoria en el primer curs d'implementació del programa.

ICEM Pallars, Pallars Jussà: Ensenyaments esportius, una alternativa per a la comunitat formativa

A càrrec de Meritxell Arderiu Antonell.

L'Institut Centre d'Esports de Muntanya del Pallars (ICEM Pallars), amb una oferta diversificada que permet cursar dobles titulacions de batxillerat, cicles formatius i ensenyaments esportius, presenta la formació de tècnic o tècnica esportiu com a itinerari formatiu especialitzat.

Per combatre l'abandonament escolar i potenciar la continuïtat educativa planteja una orientació educativa especialitzada en els diferents centres educatius de secundària del municipi, compartint experiències amb professionals que s'estan formant i facilitant els processos d'incorporació als diferents sistemes formatius. Es presenten diferents històries de persones amb èxit professional amb abandonament prematur o fracàs escolar.

Bloc G

Centre Educatiu Esclat Bellvitge, de l'Hospitalet de Llobregat: La unitat d'escolarització compartida

A càrrec de Brisa Galindo Martínez.

La unitat d'escolarització compartida (UEC) del Centre Educatiu Esclat ofereix alternatives educatives a adolescents amb necessitats educatives especials que cursen l'ESO.

La UEC planteja una orientació educativa mitjançant un currículum adaptat que combina matèries i aprenentatges pràctics concretats en tallers, a partir d'una intervenció integral i personalitzada. A més, els grups són reduïts i tutoritzats. Gràcies al treball per projectes amb la metodologia d'aprenentatge servei i basant-se en l'aprenentatge significatiu i globalitzat s'aconsegueix reduir l'AEP en aquest perfil d'estudiants.

Escola Camins, de Banyoles: Escola i família

A càrrec d'Isabel Vilagran Colprim, Elisabet Parella Mir i Marta Vilalta Muela.

L'Escola Camins de Banyoles presenta el seu projecte compartit entre l'escola i les famílies del centre, que propicia la participació activa i el sentiment de pertinença a la comunitat. Aquestes mesures serveixen per reduir l'absentisme i per combatre les causes de l'AEP. A més, els docents acompanyen tots els infants en el seu benestar emocional i en el seu aprenentatge.

L'escola ha aconseguit tenir una associació de famílies d'alumnes molt activa i participativa que afavoreix la cohesió entre les famílies i entre les famílies i l'escola i potencia la participació de tota la comunitat educativa.

Per mitjà d'aquest projecte l'escola és capaç de crear vincles forts, generar confiança, acollir les famílies, tenir en compte la diversitat i fomentar la participació.

Tancament

Núria Larroya, coordinadora del Grup de Treball Vida, inicia el tancament convidant Bruno Caballero a l'escenari per agrair-li la seva participació en el disseny de les imatges de la jornada. Ell mateix n'explica el procés de creació dut a terme.

La coordinadora recorda que dins del grup de treball se seguirà debatent per tal d'elaborar un informe final de propostes per ser elevades a la consellera d'Educació. L'esquema d'aquesta jornada sobre la prevenció, la transició i les experiències és el mateix que s'està duent a terme al grup de treball.

Fa un breu resum de la Jornada. En destaca les ponències del matí, que han abordat temes com la prevenció, l'orientació i l'acompanyament, la flexibilització de la formació i el temps per construir la identitat de l'aprenent. Les experiències vitals de la joventut han evidenciat que cal tenir en compte les diferents maneres d'aprendre, crear l'autoconfiança i la importància de la comunicació i la informació. Les experiències presentades a la tarda poden ser inspiradores de cara a la lluita contra l'abandonament: mapa de recursos, suport, territori específic, xarxa, orientadores com a detectius de recursos, posar-nos d'acord, redistribució de recursos, vincles...

La Jornada ha permès consensuar que cal canviar abandonament per continuïtat educativa i arribar a les oportunitats per a tothom.

S'acaba la Jornada fent un agraïment a totes les persones participants i a l'equip del CEC per l'organització.

Sílvia Ortiz, directora dels Serveis Territorials del Barcelonès, fa el tancament institucional de la Jornada. Reconeix la tasca que s'està fent arreu del territori per combatre l'AEP i acompanyar i orientar els joves que, per diferents motius, han deixat els estudis i volen tornar-hi. Exposa que, un cop escoltades les ponències i les experiències, s'emporta molta informació per analitzar i poder extreure'n propostes.

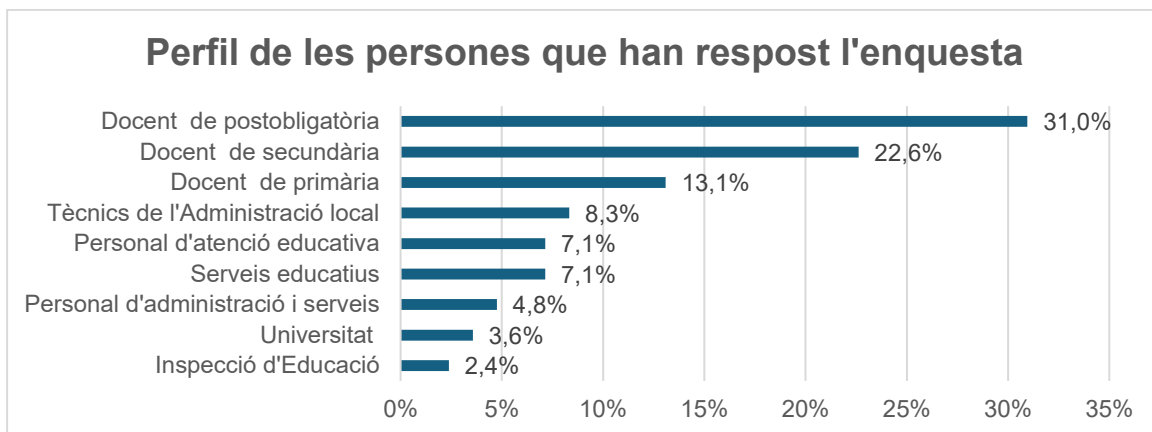
Participació en la Jornada

Inscripció:

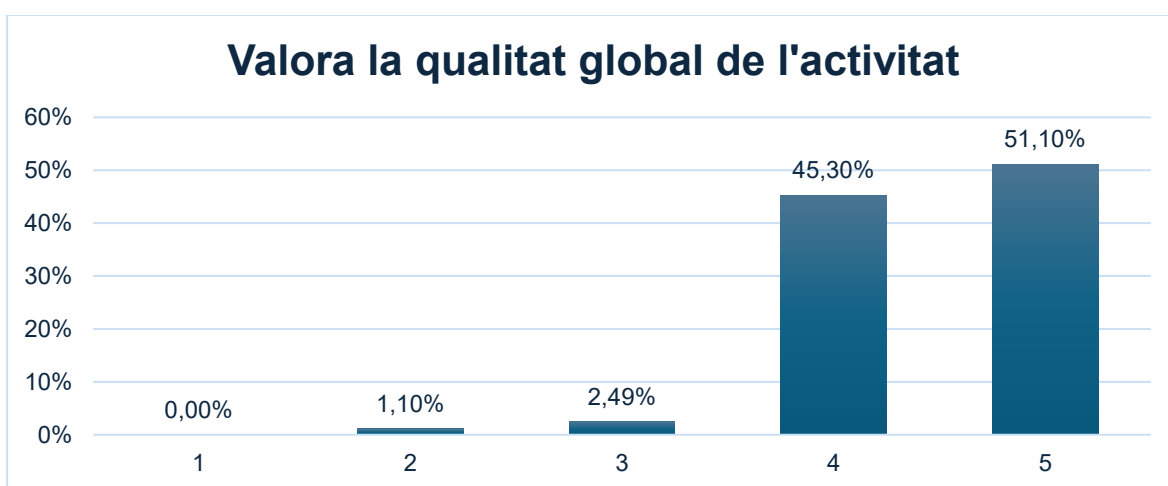
- Persones inscrites total: 265
- Inscripcions docents: 138 (52 %)
- Inscripcions no docents: 127 (48 %)
- Persones assistents presencialment: 210
- Persones inscrites assistents presencialment: 175 (83,3 %) (69,14 % dones i 30,86 % homes)
- Persones no inscrites assistents presencialment: 35 (alumnes El Llindar, alumnes Plauditè, Àgils Comunicacions i Punt TV) (16,6 %)
- Assistents docents: 90 (51,4 %)
- Assistents no docents: 85 (48,6 %)
- Seguiment en línia durant la jornada: 230 visionaments
- Seguiment fins octubre de 2024: 509 visionaments

Índex de resposta qüestionari: 48 % dels assistents

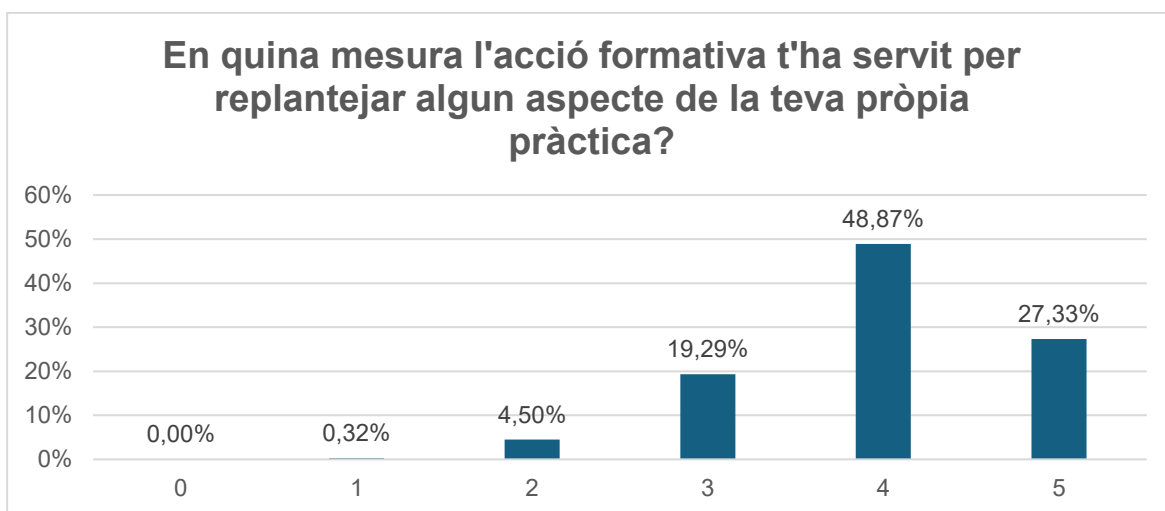
- No docents: 31,81 % dels assistents
- Docents: 64,37 % dels assistents

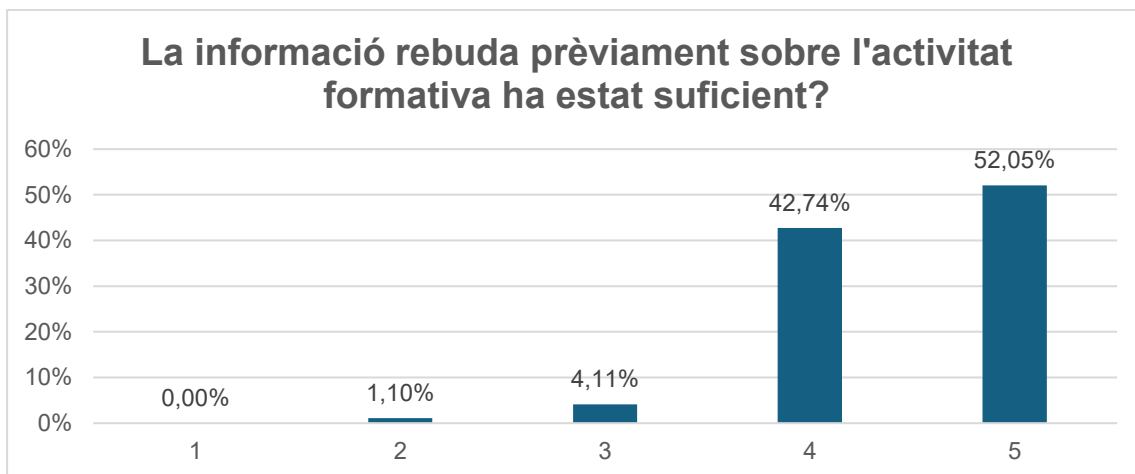
Gràfica de perfils

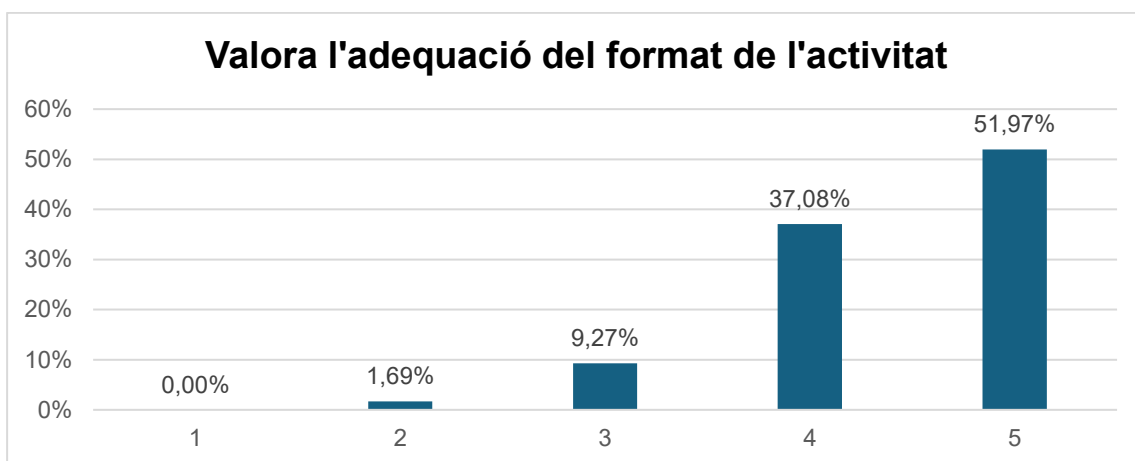
Gràfica de valoració de la qualitat global

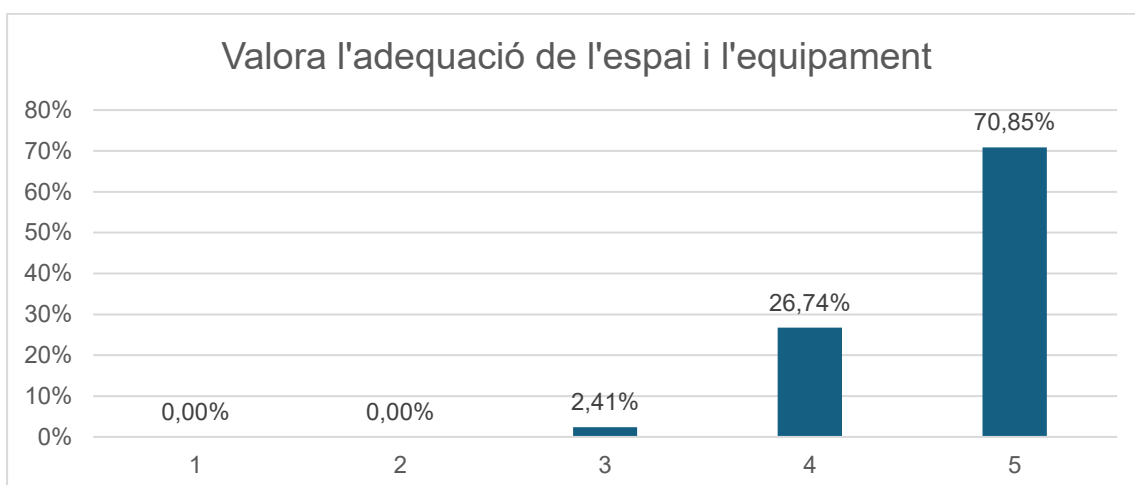
Gràfica de la utilitat formativa de la Jornada

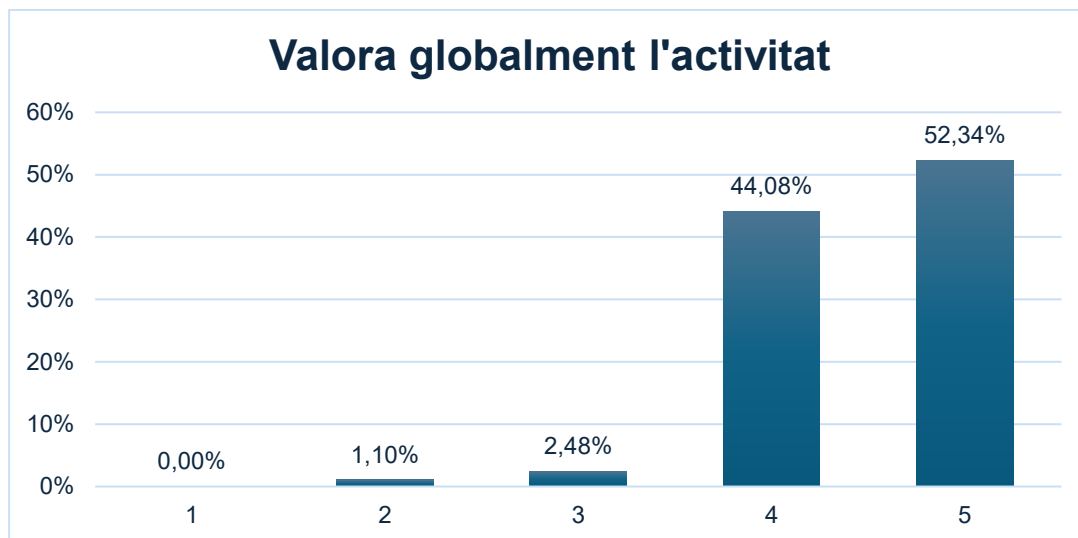
Gràfica de valoració de la informació prèvia

Gràfica de valoració del format de l'activitat

Gràfica de valoració de l'adequació de l'espai i l'equipament

Gràfica de valoració global

Síntesi dels comentaris

- L'horari era molt extens, molta gent va marxar i es va deslluir la presentació de les experiències.
- Hauria estat bé a la tarda promoure dinàmiques participatives.
- Les experiències responien a actuacions una vegada s'ha produït l'abandonament però no als recursos per prevenir l'abandonament .
- No s'haurien de fer jornades en dissabte.
- Manca de taller per tractar la transició de primària a secundària.
- No presència d'alumnat de quart d'ESO, els exemples presentats corresponen a alumnes més grans.
- Escasses possibilitats de compartir experiència amb altres docents.

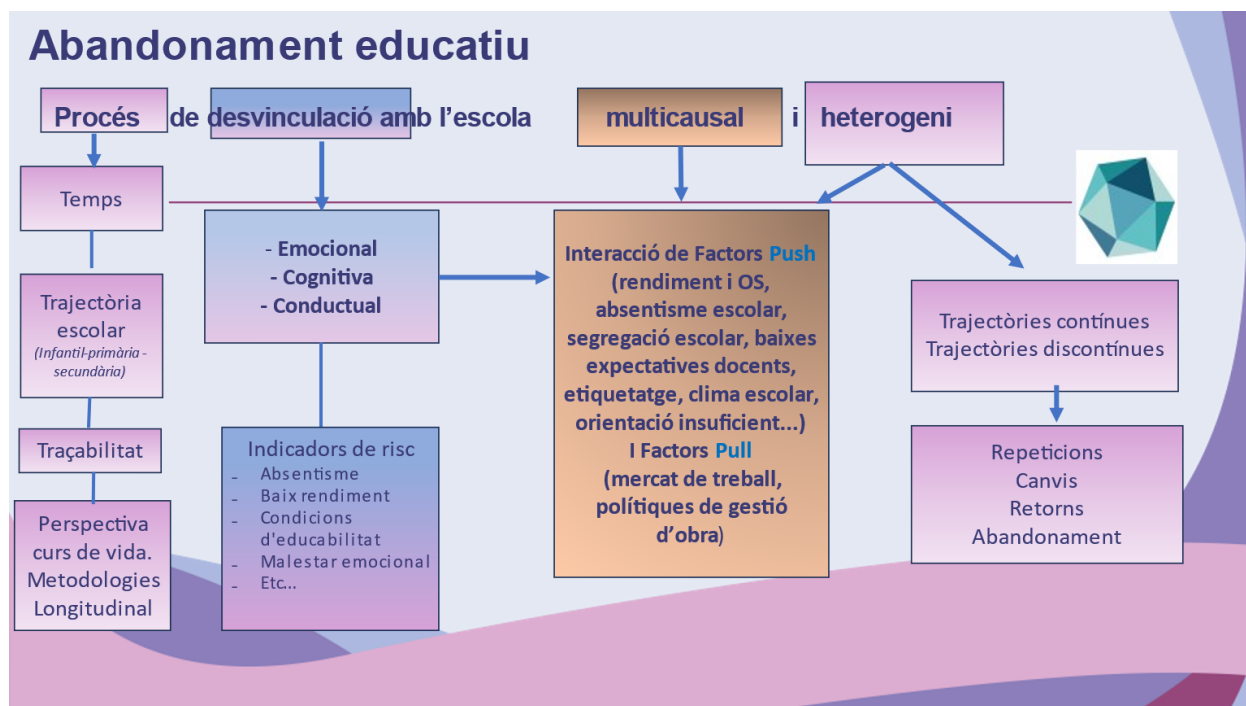
Breu diagnosi de l'abandonament escolar prematur

A càrrec de Jordi Collet

Segons l'Eurostat, el servei europeu de dades, l'AEP d'un territori indica el nombre de persones d'entre 18 i 24 anys que, com a màxim, han assolit la graduació d'ESO o un nivell inferior, i que actualment no estan inscrites en cap procés de formació reglat. Seguint aquesta definició que, com totes, té les seves limitacions, l'AEP es vincula tant conceptualment com experiencialment amb processos com la desafecció o la desvinculació escolar: alumnat que viu l'experiència escolar des de la llunyania, la manca de sentit, la reïficació o l'antagonisme; l'absentisme: aquell alumnat que, especialment durant l'educació secundària, però no només, no assisteix de forma regular a l'escola o l'institut i que està relacionat amb els entorns més desafavorits, o el fracàs escolar: procés pel qual el sistema educatiu formal no té la capacitat d'aconseguir que l'alumnat incorpori els aprenentatges definits en el temps establert i que porta al no assoliment de les acreditacions formals corresponents. En tots aquests casos, es pot entendre que l'AEP, la desafecció escolar, l'absentisme o el fracàs esdevenen diferents cares d'una mateixa moneda que és la falta de justícia social, és a dir, les dificultats per part del sistema educatiu de revertir les diversitats i desigualtats familiars i contextuals i garantir l'èxit educatiu de tot l'alumnat.

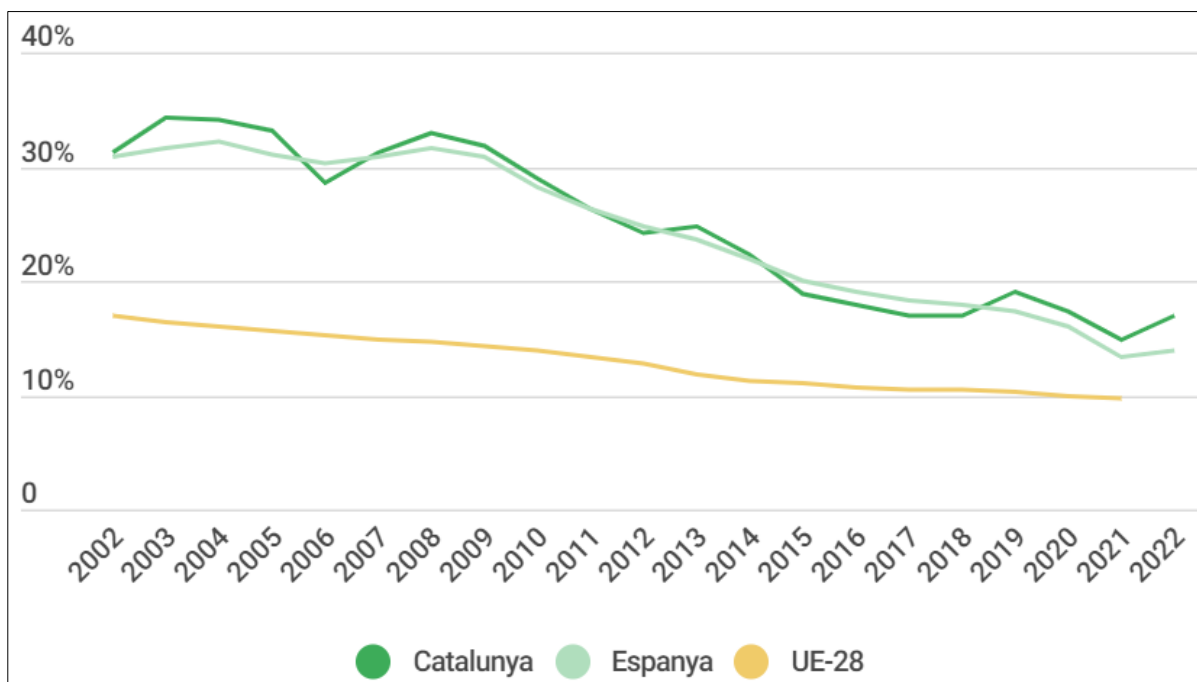
Concretament, en l'esquema següent, fruit de la recerca de la professora Maribel Garcia (UAB), es pot entendre l'AEP com un procés de desvinculació amb l'escola com a institució i amb l'escolaritat (continguts, promocions, avaluacions, etc.) promogut per diverses causes, algunes de les quals empenyen els joves a allunyar-se de la formació reglada, *push*, i d'altres que els atrauen cap a altres itineraris sense formació, *pull*. Es tracta d'un procés heterogeni que no segueix una causalitat o trajectòria única, ni tan sols majoritària. Aquests quatre conceptes —procés, desvinculació, multicausal i heterogeni— permeten entendre les complexitats del mateix fenomen i de les polítiques, les cultures i les pràctiques que busquen la presència, la participació i l'èxit educatiu de tot l'alumnat.

Esquema de caracterització de l'AEP

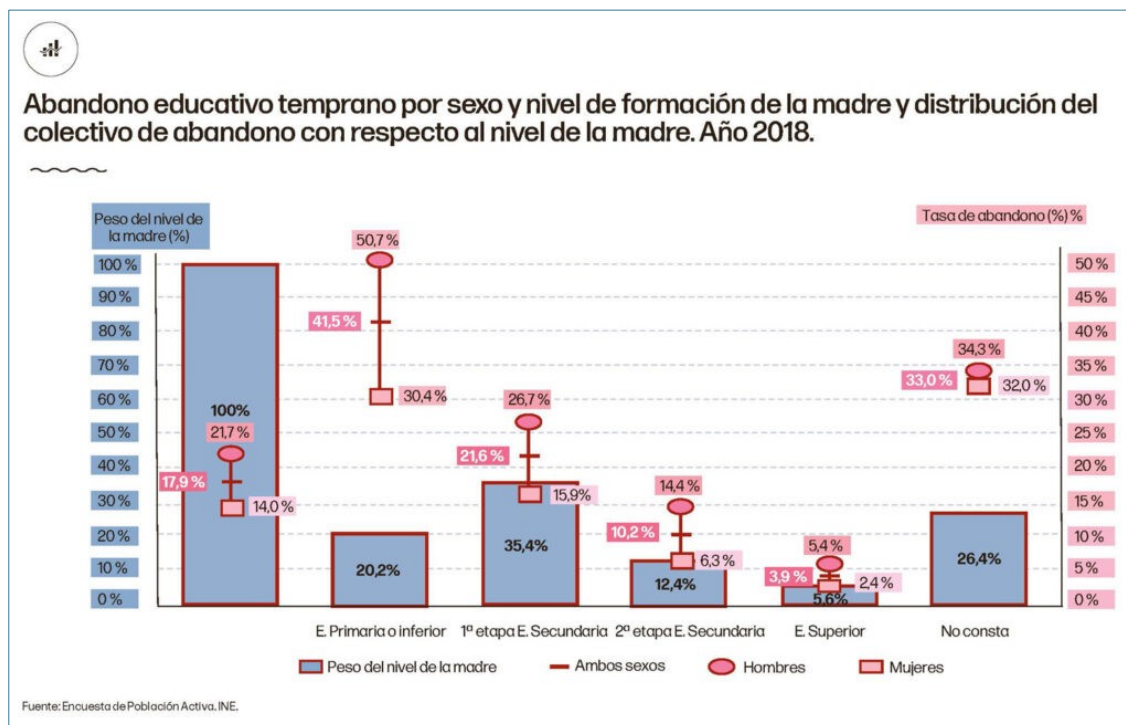
La seva evolució, que podem veure a la gràfica següent, ens parla d'un problema social de primer ordre en què, malauradament, tant Catalunya com Espanya han estat al capdavant de les xifres europees des de fa dècennis. També ens parla, però, d'una clara millora, especialment en la darrera dècada, que ens acostava poc a poc a l'objectiu de la UE per al 2030, que és del 9 %. Altrament, també ens indica les dificultats per seguir reduint les taxes actuals. Pel que fa al 2023 en concret, a Catalunya se situa en el 13,9 % de joves entre 18 i 24 anys. Aquestes dades ens assenyalen que és encara un element clau en el procés de (re)producció social i familiar de les desigualtats socials. I per això, per justícia social, cal redoblar els esforços per avançar cap a l'horitzó de l'èxit escolar postobligatori de tot l'alumnat.

Evolució de l'AEP a la UE-28. Catalunya i Espanya (2002-2022)

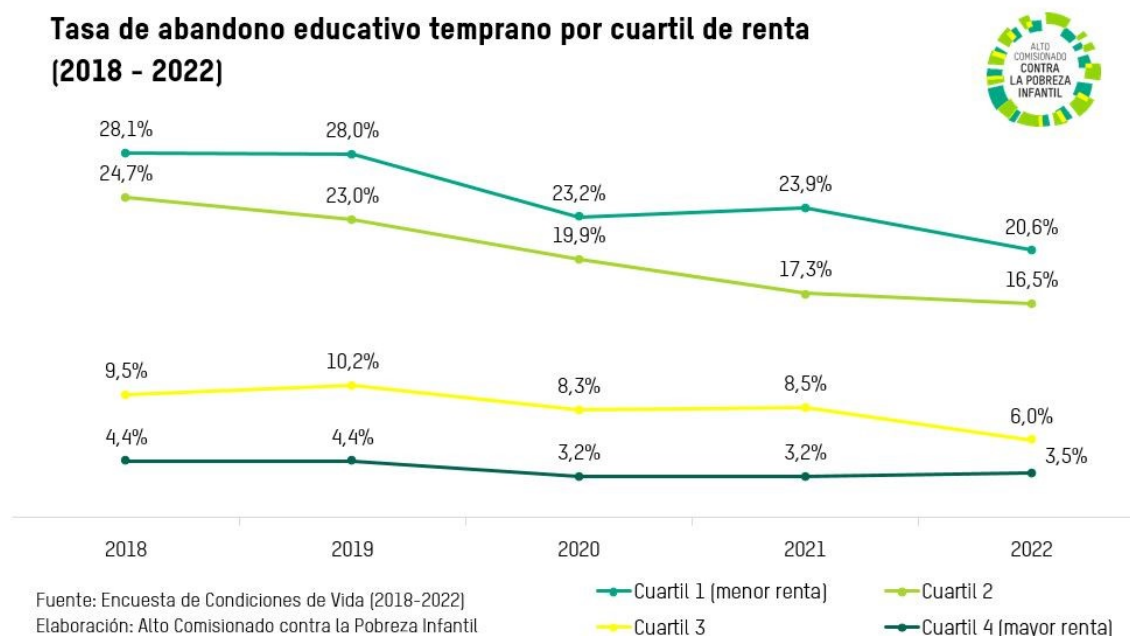
L'AEP és un fenomen social i educatiu molt marcat pels eixos de desigualtat de classe social, gènere i origen. Té efectes negatius sobre els joves que el pateixen, vinculats a l'edat adulta a les dificultats de trobar feines estables i ben remunerades, per continuar el seu procés formatiu, etc. Això contribueix a la reproducció d'aquestes desigualtats inicials que l'estructuren. Així, amb dades de l'Estat, es pot veure en els gràfics següents que en funció del nivell educatiu dels progenitors, indicador clau en l'èxit de classe social, les taxes d'AEP són molt disperses. Aquest és un fenomen, malauradament, molt antic. Ja a la dècada dels anys seixanta del segle XX, recerques arreu del món situaven el capital cultural (primera taula) i econòmic (segona taula) dels progenitors com el gran predictor dels resultats acadèmics, i seixanta anys després, malgrat els avenços, les dades mostren que en funció del nivell d'estudis de la mare, els joves tenen fins a quinze vegades més probabilitats de patir AEP. Això indica les dificultats històriques dels sistemes educatius formals per reeixir en els processos d'ensenyament-aprenentatge amb aquell alumnat més allunyat familiarment de la cultura escolar. Sens dubte, aquest continua sent un dels reptes clau de l'AEP: la reconfiguració de l'escola com un espai d'equitat real en l'accés, el benestar i l'aprenentatge, els resultats i la continuïtat educativa, tot evitant que l'educació obligatòria reproduïxi falta

d'oportunitats i barreres entre els col·lectius més desafavorits en termes d'estudis i renda.

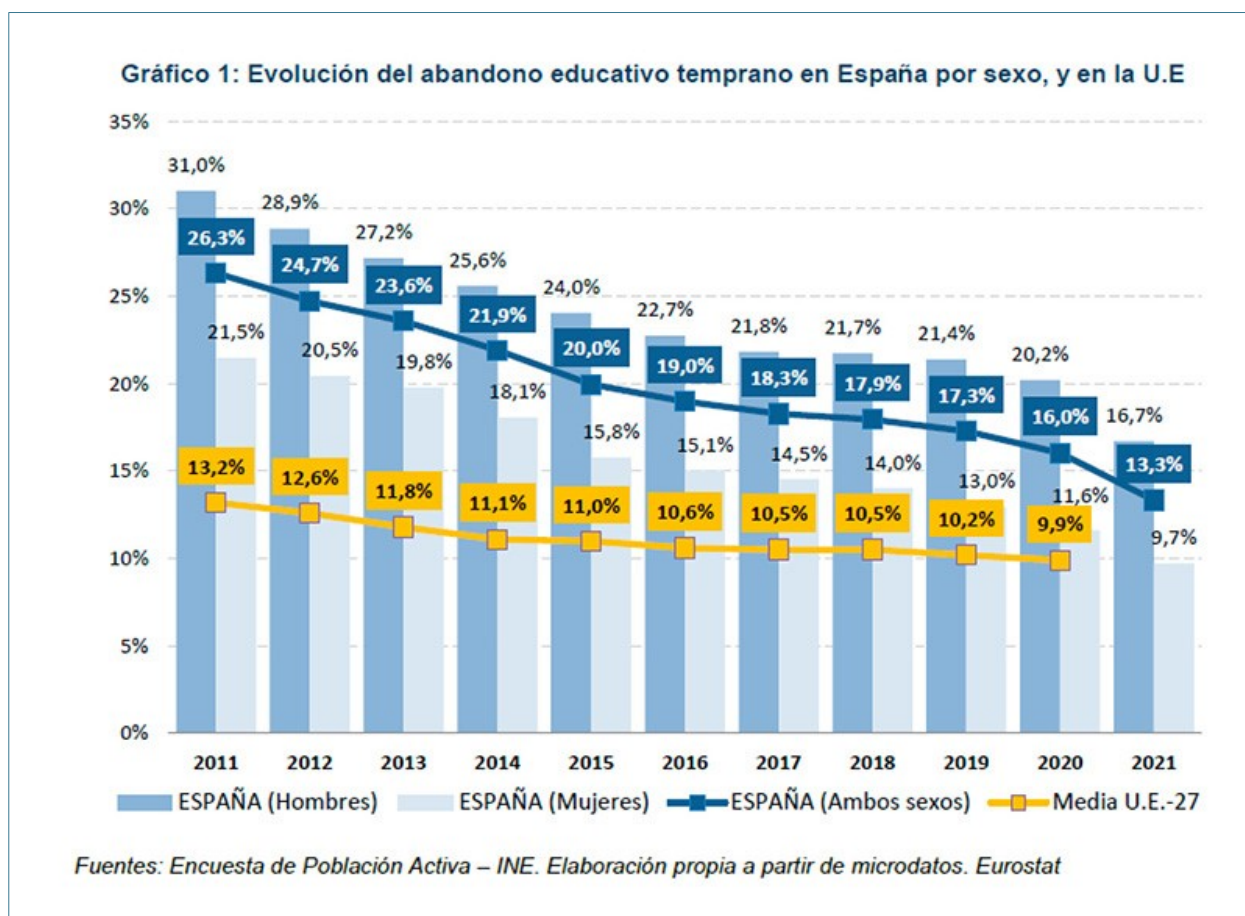
AEP per sexe i nivell de formació de la mare (2018)

Tasa de abandono educativo temprano por cuartil de renta (2018 - 2022)

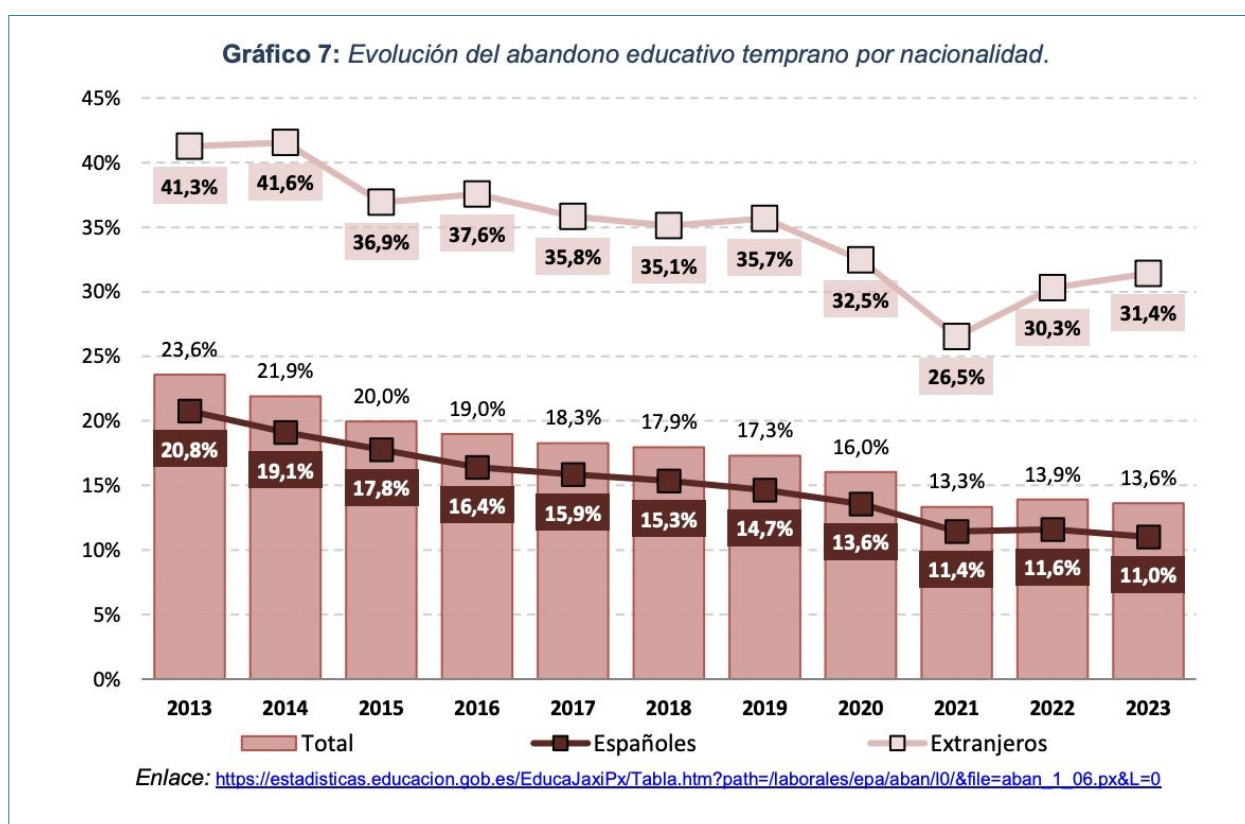
Taxa d'AEP per quartil de renda (2018-2022)

Així mateix, es pot analitzar el fenomen des de la perspectiva de desigualtats de gènere. En l'àmbit espanyol, es pot veure com l'AEP ha afectat històricament més els nois que les noies, si bé aquesta diferència ha minvat del 14,8 % de 2013 fins al 4,3 % de 2022. Així, malgrat que la diferència d'impacte de l'AEP en funció del gènere s'ha mantingut al llarg del temps, en aquest procés de reducció global també hi ha hagut una major reducció de l'AEP per part dels nois, que els situa en xifres força properes al de les noies. Una tendència que també ha d'alertar de la invisibilitat del fenomen per a elles i de conseqüències en termes de mercat laboral futur pitjors per a les dones que per als homes en cas de patir AEP. Aquesta és una paradoxa social històrica de la societat catalana: les noies tenen percentatges més baixos de fracàs escolar i AEP, però tenen taxes més baixes d'inserció laboral, salaris i posicions directives. Per això, l'AEP requereix abordaments diferenciats per tal de prevenir-lo i revertir-lo en funció de l'eix de desigualtats de gènere.

Evolució de l'AEP per sexe a Espanya i la UE (2011-2021)

Finalment, el tercer eix de desigualtat que ens ajuda a comprendre què s'amaga a sota d'aquesta xifra abstracta del 13,9 % d'AEP és l'origen. Com es pot veure a la taula següent, la probabilitat de patir AEP es triplica en el cas de l'alumnat amb progenitors d'origen estranger. De nou, la distància lingüística, cultural, de sistemes educatius impacta negativament en les possibilitats educatives d'aquest col·lectiu i reclama abordatges específics que tinguin en compte la interseccionalitat amb els altres eixos de desigualtat, per tal d'abordar l'AEP no com un fenomen abstracte, sinó com un procés concret que afecta col·lectius diferenciats i amb necessitats diverses.

Evolutió de l'AEP a Espanya per nacionalitat (2013-2023)

Aquests eixos de desigualtat es vinculen, des de l'inici de l'escolaritat, amb els processos de desafecció escolar; els baixos resultats i expectatives pròpies, familiars i de docents; episodis d'absentisme, de diversificació curricular, etc., i acostumen a concloure en l'AEP. Aquest índex evidencia, de nou, la incapacitat del sistema educatiu per garantir la presència, la participació, el vincle, el benestar i els aprenentatges mínims per assolir el grau d'ESO o alguna certificació acadèmica postobligatòria. Què hi ha al darrere d'aquesta

fotografia general de l'abandonament estructurat per les desigualtats socials, a les quals el sistema educatiu encara no sap acompanyar cap a l'èxit escolar tot el seu alumnat? On i quan es produeix l'AEP dels col·lectius apuntats?

D'acord amb la recerca de la professora Garcia citada anteriorment, fent el seguiment de la cohort nascuda el 2001 a través del seu RALC, es pot veure que les trajectòries lineals, que no repeteixen i enllacen etapes sense cursos "en blanc", representen (només!) el 55 % del total de joves, és a dir: un 45 % ha viscut abandonament, repetició, absentisme, discontinuïtats o canvis d'estudis. D'aquest 45 %, un 21 % ha hagut de repetir algun curs: 18 % del total, un curs, i el 3 % restant, dos o més cursos. Els "punts de fuga" del sistema educatiu, on i quan els joves abandonen els estudis, són:

- Majoritàriament al final de l'ESO: 14 %, 10.257 en nombres absoluts.
- Durant els CFGM: 4,1 % sobre cohort (3.068) i 23 % sobre matriculació. A més, un 11 % dels matriculats en CFGM canvien d'especialitat dins dels mateixos cicles.
- Durant el batxillerat, un 2,7 % sobre el total de la cohort i 14,3 % sobre matriculació (5.616). Un 9,2 % dels batxillers l'abandonen per fer un CFGM i un 5 % abandonen sense títol.

Propostes

Consideracions generals

Després de respondre breument la pregunta de qui eren els que abandonen precoçment el sistema educatiu a partir de l'anàlisi dels col·lectius per eixos de desigualtat, ara hem vist de manera succinta quan es dona l'AEP. I veiem que els principals episodis crítics en les trajectòries discontinües corresponen als tres moments que han estructurat el treball de tot el grup i també estructuraren l'apartat de propostes que es presenten tot seguit:

- Abandonament durant o al final de l'ESO sense continuïtat en els estudis, que cal treballar des de la prevenció.
- Abandonament durant les transicions de l'ESO als estudis postobligatoris, que cal focalitzar des del suport a les transicions.
- Abandonament dels estudis a l'inici i durant els CFGM i a l'inici del batxillerat, abandonant els estudis abans d'acabar-los (un fenomen que reclama un acompanyament des de l'inici de l'etapa postobligatòria).

Així doncs, de la breu anàlisi de les dades en surt la idea que cal treballar amb els col·lectius assenyalats propostes per atendre cinc necessitats diferents i durant els moments crítics esmentats:

- Garantir les condicions d'educabilitat per a tot l'alumnat, equitat social i equitat educativa, assegurant la presència, la participació i l'èxit de tot l'alumnat.
- Focalitzar l'actuació en la prevenció i la detecció precoç utilitzant indicadors de risc d'abandonament (ex. IRDA), augmentant la vinculació acadèmica a l'ESO facilitant-ne l'oferta i reduint el cost d'oportunitat de cursar CFGM.
- Identificar, reconèixer, augmentar i integrar l'oferta formativa en el territori establint un mapa de recursos compartit, coherent i utilitzable.

- Oferir orientació i acompanyament educatiu de caràcter sistèmic i integrat al llarg de la vida escolar, especialment durant tota l'ESO, la transició als estudis postobligatoris i durant el batxillerat, els CFGM, les escoles de noves oportunitats, els PFI i PTT.
- Crear una coordinació interinstitucional en el territori per evitar processos de derivació i augmentar la corresponsabilitat sobre un alumnat que és del territori.

Pel que fa a l'ESO, malgrat no haver estat el focus d'anàlisi i reflexió, ha suscitat molta atenció en els treballs del grup com a etapa i pel que fa al currículum, la docència, l'avaluació i els nivells acadèmics resultants. Bàsicament s'ha situat com una etapa potser no prou ben definida o executada des d'un punt de vista estructural que genera que, segons les dades, ni docents ni alumnat hi estiguin gaire a gust, ni desvetlli ganes d'aprendre. Possiblement la seva gènesi com a etapa comprensiva pot explicar aquestes dificultats.

A l'Estat espanyol venim de dades força xocants pel que fa a l'èxit educatiu. Per exemple, l'any 1977, el 70 % d'alumnat no aconseguia graduar-se de l'educació general bàsica (EGB) i el percentatge de fracàs escolar encara estava per sobre del 30 % l'any 1995. Quan, a principis dels anys noranta i en el marc de la Llei orgànica 1/1990, d'ordenació general del sistema educatiu (LOGSE), es constitueix la secundària inferior incloent-hi els cursos de 7è i 8è de l'EGB i primer i segon de l'antic batxillerat unificat polivalent (BUP), en realitat s'uneix sota la lògica de continuïta acadèmica del BUP i el curs d'orientació universitària (COU) tot un conjunt d'alumnat que abans feia trajectòries diferents: absentisme i abandonament, PTT municipals, formació professional i BUP. Possiblement, pel fet que, tant des d'un punt de vista físic, —en referència als edificis i aulari—, com de perfil docent, com de lògica curricular i avaluativa l'ESO anés esdevenint "un nou BUP", algunes de les dinàmiques, coneixements, currículum i trajectòries associades a altres dinàmiques (PTT, formació professional) no hi van quedar incloses.

Així, per una banda, es considera un gran encert la comprensivitat de l'ESO com a etapa obligatòria, compartida per a tot l'alumnat, però potser la seva

arquitectura institucional, el currículum, la lògica del perfil docent i el model d'avaluacions haurien d'haver estat dissenyats des d'un punt de vista també inclusiu. Entenent que no tan sols prepara per al batxillerat sinó també per a la formació professional. I fins i tot legalment, per al món laboral, tot i que aquesta és una via cada vegada menys transitada. Així, en l'apartat de propostes que s'han anat gestant en el grup, es comença amb la proposta de repensar l'arquitectura del sistema educatiu en l'etapa de secundària. Sabent que s'escapa del focus concret del grup de treball sobre l'AEP, és important posar sobre la taula els múltiples interrogants i la necessitat de repensar l'etapa d'ESO i totes les peces posteriors: escoles de noves oportunitats, PFI, PTT, CFGM i CFGS i batxillerat. Al llarg de les sessions de treball del grup han anat sorgint diversos punts de vista d'aquest debat: l'arquitectura institucional, el currículum, el model d'orientació, el model pedagògic, les continuïtats i transicions i l'avaluació. L'objectiu és assolir que tot l'alumnat continuï formant-se en el marc del sistema educatiu reglat fins, com a mínim, els 18 anys, erradicant l'AEP i avançant, per justícia social, cap a l'èxit educatiu per a tot l'alumnat.

Mesures de la dimensió política i de governança

Es proposa de manera general:

- Dissenyar una arquitectura del sistema educatiu encaminada a aconseguir l'èxit educatiu de tot l'alumnat, tenint en compte les demandes actuals dels joves i l'oferta educativa. Establir una etapa de 12-18 anys amb una estructuració clara i flexible.
- Millorar la connexió vertical i horitzontal entre els diferents nivells i itineraris formatius.
- Aplicar les mesures per combatre la segregació escolar des d'una perspectiva interseccional.
- Plantejar l'orientació educativa com un procés transversal, universal, integral i continuat en tota la trajectòria educativa, que abraça les dimensions personals, acadèmiques, professionals i socials de l'alumnat. L'orientació, la personalització i l'acompanyament en les trajectòries educatives han de garantir l'èxit educatiu de tot l'alumnat.
- Crear un sistema de traspàs d'informació i de comunicació efectiu en totes les transicions i desenvolupar el rol clau del RALC i del Sistema d'Indicadors d'Educació (SIDIE).
- Treballar en xarxa entre tots els agents i les institucions vinculades a la prevenció de l'AEP: l'ecosistema socioeducatiu local, els professionals de l'Administració i serveis educatius, serveis socials i de salut, les famílies, els tècnics dels ajuntaments i les entitats socials.
- Crear xarxes territorials estables per a la cerca de l'èxit educatiu que comparteixin informació sobre l'alumnat i sobre les diferents modalitats formatives com ESO, UEC, PFI, PTT, cicles formatius, batxillerat, noves oportunitats i formació de persones adultes per evitar orientacions i derivacions poc adequades.

- Enfortir la tasca de les taules territorials pel que fa al seguiment dels casos d'alumnat amb NESE, alumnat en situació de risc, alumnat absentista o en situació d'abandonament.
- Aplicar processos d'avaluació de les mesures implementades i fer retiment de comptes.

Prevenició

- Repensar críticament l'ESO per adaptar-la a les necessitats dels joves, per acompanyar-los i orientar-los cap a l'èxit educatiu.
- Revisar els currículums i l'adequació dels sistemes d'avaluació.
- Revisar la formació i perfil dels professionals docents amb èmfasi en les tasques d'acompanyament per part de tot el professorat.
- Establir eines per compartir dades que facilitin el seguiment de l'alumnat per prevenir el fracàs escolar, l'absentisme i l'AEP dels joves de manera que les trajectòries educatives tinguin traçabilitat.

Transició

- Enfortir el consell orientador a l'ESO com a instrument per al registre de l'aprenentatge i clau en l'acompanyament i guia de l'alumnat i les famílies.
- Dissenyar itineraris flexibles, adaptables i clars per donar oportunitats educatives a tot l'alumnat arreu del territori i per permetre la continuïtat formativa i el retorn escolar d'alumnat que ha abandonat.
- Compartir dades del seguiment de l'alumnat per poder reorientar joves cap a PFI, formació professional de grau bàsic, CFGM i escoles de persones adultes.
- Evitar que el RALC perdi la informació quan l'alumne passa a la postobligatòria.

Postobligatòria

- Augmentar la permeabilitat entre modalitats d'oferta curricular d'ESO, batxillerat i cicles de formació professional.
- Repensar l'organització i les especialitats de la formació professional, així com la seva distribució al territori.
- Reconsiderar la formació als 16-18 anys com una etapa única amb múltiples trajectòries flexibles per afavorir la continuïtat educativa i la possibilitat d'acreditar estudis postobligatoris per part de tots els joves.
- Compartir dades que facilitin el seguiment de l'alumnat en el pas de l'educació obligatòria a la postobligatòria.

Mesures en la dimensió institucional

Es proposen les mesures següents, que poden incidir directament en els centres educatius:

- Compartir les dades dels alumnes a escala territorial. Establir eines i repositoris que facilitin la gestió d'aquestes dades.
- Enfortir la coordinació entre centres d'educació primària, ESO i postobligatòria.
- Fer un seguiment compartit de les dades de tot l'alumnat del territori a partir del RALC i el SIDIE i crear un vincle entre ajuntaments i els serveis de joventut, serveis socials, d'educació i de salut per tal que cap alumne quedi fora del sistema educatiu abans dels 16 anys.
- Incorporar nous perfils professionals als centres, que contribueixin a la prevenció de l'AEP, i afavorir equips escolars multidisciplinaris en funció de les necessitats dels centres educatius, amb diferents perfils professionals.
- Garantir que a l'ESO i la postobligatòria es despleguen als centres educatius models curriculars basats en la personalització i l'aprenentatge significatiu. Cal que els aprenentatges siguin competencials i significatius per a tot l'alumnat, segons el seu context, les seves necessitats i la seva trajectòria.
- Aplicar processos d'avaluació de les mesures implementades i fer retiment de comptes.

Prevenició

- Aplicar les normes acordades en el projecte de convivència per a la promoció del benestar de la comunitat i el sentiment de pertinença al centre per part de l'alumne o alumna per afavorir un bon vincle i l'assoliment dels aprenentatges.

- Avançar en la cultura de la mediació per a la reducció de situacions d'assetjament escolar i la promoció del benestar emocional i de salut mental.
- Promoure un sentit més inclusiu de l'ESO amb un concepte d'atenció a la diversitat que vagi més enllà d'atendre l'alumnat amb NEE.
- Repensar l'orientació del currículum, les metodologies i l'avaluació, per ajustar-se a les necessitats de l'alumnat del centre.
- Establir mecanismes de detecció primerenca de les dificultats i necessitats de l'alumnat als centres.
- Disposar de més hores de coordinació reconegudes, d'espais de debat i de reflexió dels equips docents.
- Millorar els processos de coordinació entre primària i secundària, comentar el treball en xarxa entre centres educatius i generar una estructura administrativa que ho faciliti a partir d'un model de cooperació entre centres.
- Dissenyar un pla de formació concret adreçat al personal dels centres educatius que els doti d'eines en la lluita contra l'AEP.
- Potenciar el rol clau de la tutoria, l'orientació i l'acompanyament que exerceixen tots els docents al llarg de l'ESO, els cicles formatius i el batxillerat, en col·laboració amb les famílies.
- Fomentar una orientació sistèmica i transversal durant l'ESO amb especial atenció a la cura dels afectes i el benestar per a l'aprenentatge al llarg de tota la trajectòria. Incloure l'orientació com un element competencial del currículum.
- Promoure el català de manera efectiva com a llengua vehicular
- Posar els recursos adients per poder fer una inclusió real i efectiva de tot l'alumnat.

- Evitar les dinàmiques d'expulsió, com ara l'absentisme o les expectatives baixes, i personalitzar l'atenció en aules amb menys alumnes.
- Garantir que la graduació d'ESO es correspongui amb l'assoliment real dels objectius plantejats per al final d'etapa, amb la finalitat que l'alumnat tingui una formació inicial bàsica consolidada que permeti la seva continuïtat en els estudis postobligatoris.

Transició

- Reconèixer les escoles de noves oportunitats i les tasques que despleguen pel que fa a la prevenció de l'absentisme, l'acompanyament dels joves en les transicions i l'atenció a l'alumnat en risc d'abandonament: absentistes, fracàs escolar, no continuïtat, situacions vulnerables i situacions de salut mental.
- Establir una vinculació estreta i estable entre els serveis del Departament d'Educació i del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC). Desplegar dispositius compartits d'acompanyament i de suport pel que fa a recursos comunitaris de salut mental, habitatge, normalització lingüística, empresariat, serveis socials i transport, amb la finalitat de plantejar una acollida integral de l'alumnat més vulnerable i amb més necessitats, també estructurals.
- Disposar de recursos humans i materials necessaris per abordar l'AEP des dels serveis públics: professionals amb formació, èmfasi en l'orientació educativa i acadèmica, connexió millorada amb el món laboral en pràctiques competencials i professionalitzadores, recursos per a l'atenció de la diversitat, constitució d'equips multiprofessionals i coordinació amb iniciatives locals i comunitàries.
- Reforçar el paper de les comissions socials als centres i la figura del tècnic d'integració social (TIS) a l'ESO.
- Trobar l'encaix institucional per enfortir les experiències vinculades a la prevenció de l'absentisme en la transició educativa com són les

escoles de noves oportunitats i garantir que tenen els recursos necessaris, que estan coordinades amb les experiències del territori i que estan en línia amb els objectius de país que es plantegin.

- Formular propostes específiques per a l'alumnat amb risc d'abandonament atenent a les seves trajectòries, característiques i expectatives. Oferir propostes que no repeteixin les dinàmiques d'un model que ha contribuït a l'abandonament, que estiguin coordinades entre si per no duplicar-se.
- Compartir criteris en la resposta ajustada al col·lectiu de joves en risc d'abandonament.
- Assegurar que tots els centres d'ESO i postobligatòria disposen de plans d'orientació i acompanyament a les transicions educatives de l'alumnat.
- Reforçar l'acompanyament a l'alumnat i les famílies en les transicions educatives.
- Cal que els títols de transició (PFI, Noves Oportunitats, PTT...) garanteixin els nivells acadèmics per seguir la trajectòria educativa.

Postobligatòria

- Evitar les dinàmiques de crida del mercat laboral amb un acompanyament personalitzat en totes les transicions de cicle mitjà a superior i universitat i de batxillerat a cicle superior o universitat.
- Potenciar models d'atenció a la diversitat en l'educació postobligatòria amb professionals de suport i de referència als centres de formació professional. Augmentar-hi els orientadors i enfortir el treball compartit amb professionals de serveis educatius que han fet el seguiment de l'alumnat en etapes anteriors.
- Reforçar la connexió entre els centres de formació professional amb l'entorn empresarial.

- Reforçar el sistema de beques i ajudes a la formació professional.
- Fomentar la formació professional dual intensiva.

Mesures en la dimensió subjectiva i de trajectòria vital

Amb relació a la dimensió subjectiva i de trajectòria vital, es proposa:

- Considerar expectatives positives per a tot l'alumnat com a base del vincle amb els referents adults per afavorir l'aprenentatge.
- Donar temps perquè cada alumne o alumna pugui fer el seu procés tenint en compte la seva identitat personal de classe, gènere, ètnia, territori o diversitat funcional.
- Aplicar processos d'avaluació de les mesures implementades i fer retiment de comptes.
- Cal tenir presents estratègies específiques per treballar situacions d'AEP en el col·lectiu de noies i els col·lectius racialitzats, a partir de la seva possible invisibilitat.

Prevenició

- Respectar els ritmes d'aprenentatge, les necessitats i desitjos dels alumnes i la resta de variables que hi tinguin incidència: classe, gènere, ètnia, capacitats, context sociocultural, entre altres.
- Garantir que tot l'alumnat rebi l'atenció personalitzada que cal en el seguiment acadèmic i vital.
- Enfortir el sentiment de pertinença al grup i al centre, de confiança amb els referents i d'expectatives positives amb l'alumnat, i que aquest sigui compartit amb la família o entorn familiar.

Transició i postobligatòria

- Tenir cura i promoure la identitat d'aprenent capaç per a tot l'alumnat.

- Mantenir el vincle formal i personal amb tot l'alumnat per oferir-li oportunitats formatives fins a tres anys després de l'ESO a partir de les dades proporcionades per l'Enquesta de Transició Educativa-Formativa i Inserció Laboral (ETEFIL).

Mesures de fora del sistema educatiu

Les mesures fora del sistema educatiu són:

- Treballar amb els agents de salut mental dels centres de salut mental infantil i juvenil (CSMIJ) i altres programes adreçats a joves per atendre la salut mental.
- Promoure el rol dels municipis partint del principi de corresponsabilitat entre les administracions públiques i per preservar l'equitat en l'accés a les oportunitats educatives de tota la ciutadania, en coordinació i amb el suport de les entitats supralocals: consells comarcals i diputacions.
- Incrementar la detecció i seguiment de l'alumnat que abandona prematurament els estudis o està en risc de fer-ho mitjançant l'accés a les dades i les aliances entre observatoris.
- Promoure i implementar plans locals contra l'AEP mitjançant la coordinació de tots els actors i el desenvolupament i lideratge de xarxes locals per a la prevenció i reducció.
- Donar suport a l'orientació educativa a través dels referents locals d'orientació.
- Donar suport econòmic als joves en risc d'AEP per a la seva continuïtat educativa per mitjà de beques i ajuts al transport, entre altres.
- Donar suport a un aprenentatge personalitzat, significatiu i, si cal, diversificat, per mitjà de la diversificació curricular, la mentoria social i el suport escolar en el marc dels PEE.
- Donar suport a les transicions educatives entre les etapes obligatòries i cap a la postobligatòria.

- Impulsar recursos de noves oportunitats educatives en escoles, programes i formacions.
- Promoure estudis d'avaluació d'impacte de les actuacions que s'implementin.

Prevenició

- Incorporar processos i guies en la detecció i seguiment de l'alumnat per mitjà de la coordinació supramunicipal.
- Vetllar per la regularització administrativa i migratòria en consideració de la residència i la situació laboral.
- Lluitar contra la segregació de les xarxes escolars i contra la pobresa infantil i avançar cap a una assignació econòmica per fill o filla.
- Evitar els factors d'atracció dels joves al mercat laboral, com ara incrementar el nombre de beques i facilitar que aquestes donin resposta a les necessitats dels joves al llarg dels seus estudis i garantir mitjançant la legislació que el mercat laboral no incentivi la feina entre els joves de 16 a 18 anys.

Transició i postobligatòria

- Promoure una vinculació forta de l'educació amb el teixit d'empreses i cooperatives del territori.
- Constituir espais de treball entre el Departament d'Educació i Formació Professional i els agents del món laboral com el SOC, l'Agència Pública de Formació Professional i Qualificació de Catalunya, els programes de noves oportunitats i les organitzacions empresarials i cooperatives del territori, per tal d'estretir vincles i facilitar el tracte habitual.

Vincles amb altres espais de noves oportunitats contra l'AEP

- Es proposa com a elements transversals el reconeixement, el vincle i la necessitat de coordinació entre tots els espais que ofereixen noves oportunitats educatives en les transicions, la postobligatòria i fins als 25 anys, especialment els centres de formació d'adults i l'IOC, així com altres experiències locals i del tercer sector de formació i suport al jovent, com ara Martinet per l'Educació o la Troca a Barcelona.
- Utilitzar el model català de noves oportunitats al llarg de la vida de l'Agència Pública de Formació i Qualificació Professionals de Catalunya.

Referències

BENEYTO, M.; COLLET, J.; NARANJO, M. "Questioning the current initiatives against Early School Leaving in secondary school in Catalonia", dins Khasanzyanova, A.; Mutabazi, E. (eds.). *School, family and community against early school leaving. International perspectives*. Berlin: Peter Lang, 2023.

BENEYTO, M.; COLLET, J.; NARANJO, M. "School, families and community networking against early school leaving: theoretical tenets and learnings from a Catalan experience". A: Khasanzyanova, A.; Mutabazi, E. (eds.). *School, family and community against early school leaving. International perspectives*. Berlin: Peter Lang, 2023.

CARRASCO, SILVIA; MOLINS, CRIS. *Reduir l'abandonament escolar prematur des de la perspectiva de l'equitat. Estudi de cas a Sabadell i propostes d'actuació* [en línia]. CCOO Educació, 2021.

FUNES, JAUME. *El Llindar: El relat educatiu d'una escola de segona oportunitat*. Cornellà de Llobregat. Fundació El Llindar, 2015.

FUNES, JAUME. *Estima'm quan menys m'ho mereixi... perquè és quan més ho necessito*. Barcelona: Columna, 2018.

GARCIA, MARIBEL; PANADERO, HUNGRIA. *L'abandonament escolar prematur des de la perspectiva de gènere*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 2023.

GARCIA, MARIBEL; SÁNCHEZ-GELABERT, ALBERT. "La heterogeneidad del abandono educativo en las transiciones posobligatorias. Itinerarios y subjetividad de la experiencia escolar". *Papers*, 105/2. UAB, 2020.

MARTÍNEZ, MÀRIUS; ARNAU, LAURA. *Després de l'ESO què puc fer? Diagnosi i propostes per a l'orientació educativa de 12 a 16 anys*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 2015.

OCDE. *Propuestas para un plan de acción para reducir el AEP en España*. Paris, OCDE, 2023

OLMOS, PATRICIA; GAIRÍN, JOAQUÍN. (eds.) Supporting educational and social inclusion of youth early leavers and youth at risk of early leaving through mechanisms of orientation and tutorial action [en línia]. UAB, 2022.

OLMOS, PATRICIA; GAIRÍN, JOAQUÍN. (eds.) Disminuir el abandono escolar y mejorar la persistencia. Madrid: Narcea, 2022.

TARABINI, AINA. L'escola no és per a tu: el rol dels centres educatius en l'abandonament escolar. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 2017.

TARABINI, AINA. Un problema no resolt: com abordar l'abandonament escolar prematur? Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 2017.

TARABINI, AINA; CURRAN, MARTA. Estratègies municipals contra l'abandonament escolar prematur. Barcelona: Diputació de Barcelona, 2019.

TORRABADELLA, LAURA; IANNITELLI, SÍLVIA; TEJERO, ELISABET. Biografies d'abandonament escolar: quan el vincle falla. Barcelona, Fundació Jaume Bofill.

ZANCANO, ADRIÁN; BUENO, CARLOS. L'abandonament a 4t d'ESO: les desigualtats en la transició a l'educació postobligatòria. Barcelona, Fundació Jaume Bofill, 2023.

Sigles

AEP: abandonament escolar prematur

aFFaC: Associacions Federades de Famílies d'Alumnes de Catalunya

BUP: batxillerat unificat polivalent

CCOO: Comissions Obreres

CEC: Consell d'Educació de Catalunya

CFGM: cicle formatiu de grau mitjà

CFGS: cicle formatiu de grau superior

EGB: educació general bàsica

ESO: educació secundària obligatòria

FAPAES: Federació d'Associacions de Famílies d'Alumnes de Centres d'Educació Pública de Catalunya

FAPEL: Federació d'Associacions de Pares i Mares d'Alumnes d'Escoles Lliures

FMRPC: Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya

IFE: itineraris formatius específics

IOC: Institut Obert de Catalunya

NEE: necessitats educatives especials

NESE: necessitats específiques de suport educatiu

PEE: pla educatiu d'entorn

PFI: programes de formació i inserció

PTT: plans de transició al treball

RALC: registre d'alumnes de Catalunya

SAPE: Servei d'Atenció Psicopedagògica a l'Estudiant

SIDIE: Sistema d'Indicadors d'Educació

UAB: Universitat Autònoma de Barcelona

UEC: unitat d'escolarització compartida

USOC: Unió Sindical Obrera de Catalunya

USTEC-STES: Unió Sindical de Treballadors i Treballadores de l'Ensenyament de Catalunya – Sindicat de Treballadors i Treballadores de l'Ensenyament

UVic: Universitat de Vic

Agraiments

Rosa Maria Antón Gómez. Serveis Territorials del Barcelonès

Mònika Aranguren Bernal. Fundació El Llindar. Cornellà de Llobregat

Meritxell Arderiu Antonell. Institut Centre d'Esports de Muntanya Pallars. La Pobra de Segur

Pedro Ávila Hernández. Escola de Noves Oportunitats El Llindar. Cornellà de Llobregat

Carlos Javier Blanch Pelechà. Escola La Mercè. Tortosa

Bruno Caballero Guevara. Escola d'Art i Superior de Disseny Josep Serra i Abella. L'Hospitalet de Llobregat

Enric Cañardo Serralvo. Escola de Segones Oportunitats de l'Ajuntament de Barcelona

Laura Cardús i Font. Fundació Jaume Bofill. Barcelona

Meritxell Ceballos Curto. Plàudite Teatre. L'Hospitalet de Llobregat

Roser Cervera i Giralt. Direcció General d'Alumnat del Departament d'Educació

Amanda Castro Sánchez. Escola de Noves Oportunitats El Llindar

Maria Lourdes Cairó i Munné. Serveis Educatius del Vallès Occidental

Jordi Collet Sabé. UVic

Pau Cros Ribas. Fundació El Llindar

Eugenia Delgado Mata. Plàudite Teatre

Jordi Escofet Güell. Punt TV

Jaume Funes i Artiaga

David Fuentes Alay. Escola de Noves Oportunitats El Llindar

Josep Albert Ferré Fatsini. Escola La Mercè. Tortosa

Brisa Galindo Martínez. Centre Educatiu Esclat. L'Hospitalet de Llobregat

Maribel Garcia Gràcia. UAB

Begonya Gasch Yagüe. Fundació El Llindar

María Gallego Cordero. Escola de Noves Oportunitats El Llindar

Cristina Gómez Prada. Fundació El Llindar

Manel Gómez Canales. Institut Francesc Vidal i Barraquer. Tarragona

Maria Àngels García Ibáñez. Institut Manuel Blancafort. La Garriga

Montserrat Jiménez Porcel. Serveis Educatius de Barberà del Vallès

Modest Jou González. Escoles FEDAC

Núria Larroya Gordo. Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya

Ana Lirola Baldor. Ajuntament de Badia del Vallès

Iris López Buján. Ajuntament de Martorell

Jhonny Guido Mancilla Calle. Escola de Segones Oportunitats de l'Ajuntament de Barcelona

Xavier Martínez Celorrio. Universitat de Barcelona

Joan M. Gil. Àgils Comunicacions

Joan Maria Girona Alaiza. Docent jubilat

Alejandro Montes Ruiz. Fundació Jaume Bofill

Eva Moya González. Escola d'Art i Superior de Disseny Josep Serra i Abella. L'Hospitalet de Llobregat

Amanda Martínez Argelina. Institut Montilivi. Girona

Enrique Navarrete Salmerón. Serveis Educatius del Vallès Occidental

Ainhoa Núñez Pérez. Escola de Noves Oportunitats El Llindar

Patricia Olmos Rueda. UAB

Cheikhou Omar Balde. Escola de Noves Oportunitats El Llindar

Estefania Padilla Segovia. Institut Montilivi. Girona

Elisabet Parella Mir. Escola Camins. Banyoles

Beatriz Pérez Simal. Ajuntament de la Garriga

Neus Ruiz Vivar. Serveis Territorials del Barcelonès

Sònia Santamans Jornet. Institut de Vic

Tatiana Soler Pastor. Consorci d'Educació de Barcelona

Aina Tarabini-Castellani Clemente. UAB

Yvonne Tugues Breysse. Serveis Territorials del Barcelonès

Jordi Valldeoriola Roquet. Escola de Noves Oportunitats Albir. Vic

Josefa Vázquez Carrasco. Ajuntament de Viladecans

Gemma Verdés Prieto. Consorci d'Educació de Barcelona

Isabel Vilagran Colprim. Escola Camins. Banyoles

Marta Vilalta Muela. Escola Camins. Banyoles

Estefany Michel Zapata Suazo. Escola de Segones Oportunitats de l'Ajuntament de Barcelona